

Ujút

X/59

X/79

Zsidó kritikai és irodalmi szemle

Szerkeszti: MÁRKUS ALADÁR

1932. szeptember hó

MÁRKUS ALADÁR, főszerkesztő

*kellemes ünnepeket és boldog új évet kíván az UJ ÚT
szeretett barátainak és a mélyen tisztelt olvasóinak.*

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Bíró aki lemond fizetéséről

Somorján (Samoryn) krbl. 50-60 évvel ezelőtt zsidó még csak le sem telepedhetett. A legutóbbi községi választáson *Schmidl* Ferencet h. községi bírónak, *Pártos* Károly ügyvédet és *Steiner* Samu bérlőt pedig tanácsnokknak választották meg.

A zsidó polgárok mindig produktív szerepet játszottak az állami közéletben. Tehát egyáltalán nem feltűnő, ha zsidót helyeztek valamilyen magasabb közéleti tisztségbe.

A hirt csupán azért regisztráljuk, hogy az új bírót követendő példának állítsuk a nyilvánosság elé.

Schmidl Ferenc szerény kereskedő, aki gondolkozásának előkelőségét bizonyítja, hogy a bírói tisztséggel járó javadalmazásról a közjó javára lemondott, amit *Somorja* községi tanácsa a következőképpen vett tudomásul:

2721/932. szám.

A tanács köszönettel tudomásul veszi Schmidl Ferenc h. bíró azon bejelentését, hogy a községtől élvezett tiszteletdíjáról lemond és azt a pomléi és főtéri kert rendbentartására kívánja fordítani.

Diesengoff Mayer tel- avivi polgármester a magyar zsidóságról

(*Bécsi tudósítónktól.*)

Mayer *Diesengoff*, a telavivi polgármester európai tanulmánykörútján Bécsbe érkezett.

Az *Uj Ut* bécsi tudósítója felkereste a kimagasló zsidó vezér-férfiút és azíránt érdeklődött, hogy Bécsből hova utazik?

— Innen — mondja *Diesengoff* — egyenesen Krakóba utazom.

— És Magyarországra nem utazik Polgármester úr?...

Furcsa mosoly jelent meg *Diesengoff* ajka körül. Mintha kiérződött volna abból, hogy a magyar zsidóság nem veszi ki részét a palesztina munkából és demonstrative távol tartja magát az egyetemes zsidóság minden akciójától.

— Magyarországra? ... Hát kérem szépen ott is vannak zsidók?...

Tudósítónk nem mert válaszolni...

Boldog új évet kíván

m. t. előfizetőinek és olvasóinak:

az *Uj Ut* szerkesztősége
és kiadóhivatala.

Őszintén mondom...

A pozsonyi „A Reggel” támadásának margójára

Az *Uj Ut* májusi számába egy igen jó nevű és főleg megbízható pozsonyi újságíró cikket írt, amely arról számol be, hogy Csehszlovákia jelenlegi kabinetjében két zsidó miniszter van.

Szívesen adtunk helyet ennek a cikknek, mert tudomására akartuk adni a szerencsétlen zsidó népnek, hogy ebben az ádáz gyűlölettől hevített világban még mindig van *demokratikus* ország, ahol nem a lealázó megkülönböztetés és megszégyenítő mellőzés a sorsa.

Ez volt az *Uj Ut* főbenjáró bűne, amit a *Reggel* a legizléstelenebb kifejezésektől hemzsegető cikkben kifogásolt...

Vannak horogkeresztes Nácik és zsidó Nácik.

Az utóbbi fajta a veszedelmesebbik.

A pszichéjük azonban egyöntetű.

Ma fönt vannak és holnap már lent lehetnek.

Nichts dauert ewig, selbst der schönste Naci wird schäbig...

Mi egy alapon maradunk: a becsületes újságírók *megingathatatlan* erkölcsi alapján!

Se semmiféle Náci, se pillanatnyi hangulatok, se pártérdekek nem téríthetnek el bennünket útunkról, amelyen indultunk, s szívós kitartással haladunk kitűzött célunk felé.

Publicitásunk ma már annyira megizmosodott, hogy semmi másra, csak erre hivatkozva nyugodtan állapítjuk meg, hogy *helyes úton járunk!*

Sós Endre: a magyar zsidóság százkilométeres sebességgel rohan a csőd felé

Az Uj Ut szerkesztőségének a kérdéseire, Sós Endre, a budapesti Magyar Hírlap illusztris főmunkatársa, a következő nyilatkozatot tette:

A zsidóság újéve talán sohasem volt ilyen szomorú, mint idén. Ha elkészítjük a letűnt esztendő mérlegét, fájdalmasan tapasztalhatjuk: milyen sokat veszítettünk és milyen keveset nyertünk... *A szélrózsa minden irányából tömegesen zuhantak felénk a bajok.* Jóbi szenvedéseket kellett eltűrnünk.

Modern Jób volt az egész zsidóság.

De sehol nem mutatkozott azért olyan erős leromlás, mint a magyar zsidóság körében. *A magyar zsidóság nemcsak anyagilag, erkölcsileg is halálódóban van és százkilométeres sebességgel rohan a csőd felé!...* A magyar-zsidó közélet semmi másból nem áll, mint személyek harcából egymás ellen, vagy a hatalomért. Képviselők képviselők ellen, szerkesztők szerkesztők ellen, rabbik rabbik ellen — ez a magyar zsidó felekezeti élet *összinté* keresztmetszete.

A felsőházi tagságért és hitközségi szubvencióért való versenyfutás foglalja le még az úgynevezett „legjobbak” életerejét is.

A felekezeti Csák Máték korszaka virradt ránk. A felekezeti kényuraké minden dicsőség, minden fény.

A kizsidók csak arra jók, hogy az adóikkal lehetővé tegyék a Csák Máték érdemeinek márványtáblákon való megörökítését.

Régezte a Makkabeusok hősiessége volt a zsidóság ideálja, ma a megalkuvók, talpnyalók és folyton-hajlongók a félrevezetett tömeg mintaképei.

Ha tehát Szerkesztő úr azt kérdezi tőlem, hogy mi az én újévi kívánságom, akkor ezt felelem: Hozza meg a zsidó újév a magyar felekezeti élet reneszánszát és találja meg végre a *tévelygő magyar zsidóság is a kapcsolatait a világ zsidóságával, amelytől eddig álhazafias frázisokkal lelkiismeretlenül elkülönítették.* Hozza meg ugyanakkor a zsidó újév a magyar-zsidóság vezetőinek magukra döbbenését.

A zsidó politikus necsak akkor legyen zsidó, ha zsidó szavazatokat akar összeharácsolni, a zsidó hitközségi vezető necsak akkor legyen hithű, ha hithűségi létrákon óhajt felmászni a felsőházba és a zsidó rabbi necsak akkor legyen buzgó, ha esketésről van szó.

A zsidó ifjúság megmentése — ez legyen a főzsidók és mégfőbbzsidók főgondja. Ne a jubileumok kitalálása.

Fáj a szívem, szégyenérzés vesz rajtam erőt, ha hallom, hogy milyen zsidó élet van már a szomszéd Szlovenszkkóban, ahol egyremásra nyílnak meg a zsidó iskolák. Sokat jártam az utóbbi időben a magyar vidéken: *mindenütt azt láttam, hogy egyre fogy a zsidó iskolások száma.*

Miért nincs nálunk is olyan fejlődés?

Hát a mi vezetőink, papjaink, szellemi irányítóink nem tudják ugyanazt, amit a szlovenszkkói „bölcsek” tudnak?

Eljön még a számonkérés ideje! Eljön még a nap, amelyen a magyar-zsidóság vezetői — tisztelet a kevés kivételeknek — megméretnek és pehelysúlyúnak találtnak! *A márványtáblákat pedig, amelyeket önmaguk emeltek saját emléküik megőrzésére, leemeli majd a magáraeszmélt közvélemény.*

Bá-ávónószénu ho-rábbim

Irta: Fischer Gyula dr.

Erkölcsei megtisztulást, lélekben megjavulást követel a fönséges ün-nep, amely a legközelebbi hétfő este kezdődik és kedd estével végződik. Istennel és önmagunkkal kiengesztelődni, bűneinket megvallani, töredelemmel vezekelni a multért és erős eltökéléssel egy nemes életre törekedni a jövőben — ezt a feladatot tüzi elének a szent nap.

„Nincsen ember a földön — mondja a bibliai Kóhelet — olyan jó, hogy nem vétkezik.” Amilyen nagy és mély ez az igazság, ép oly elemi is. Gyöngének és gyarlónak alkotta Isten a halandót, könnyen férnek hozzá a csábítás, a kísértés, a tévedés, a bűn hatalmai. Sajnos a védtelen várhoz hasonlítunk; egy rövid ostrom — és megdőlünk a támadások előtt.

De Isten kegyelme egyuttal lelki erővel is felruházott, ellenálló-képességgel és a megbánás édes-keserű érzését oltotta keblünkbe. Csak be kell látnunk, hogy vétkeztünk és ezzel már is a javulás útjára tértünk; csak meg kell mozdulni a bűn tudatának és a megtisztulás folyamata már is megindult a szívben.

Csakhogy ezt a folyamatot gyakran megakasztja az önszeretet túltengése, másrészt az önbírálat hiánya. Nem önmagában keresi az ember, ha bűnt követ el, vagy ha bűne következtében elmaradhatatlanul áll be a baj, hanem másban keresi és találja az okot. Sérti énjét, bántja hiúságát, ha be kellene ismernie, hogy ő a hibás. „Csak hódolat illet meg, nem bírálat” — így szól elkapatottságában, öntömjenezésében. Palástolja, lep-lezi bűnös voltát, szépítgeti hibáit, és elfojtja, elhallgatja a lelkiismeret hangját. Mert amit tesz, mind jó, tiszta és ítéleten fölül álló. Ilyen végzetes, jellemünket rontó önámítással hizelgünk mi emberek vétkes gondolatainknak és cselekedeteinknek; ilyen vakmerő arccal értelmezzük hasonlóságunkat Istenhez, mi, akik hasonlítunk „a törött cseréphez, a hervadt fűszálhoz, a tűnékeny árnyékhoz, a lebegő homokszemhez, az elröppenő álmokképhez”; ily csillogó magamelégedettséggel gondolkozunk mi, a föld múltó szülöttei, „akiknek eredete a por és vége a por.”

Régieinknek, akiknek példájára annyi előszeretettel hivatkozunk, egészen más volt az erkölcsi szemléletük, életfelfogásuk. Szigorúak voltak maguk iránt, őszinték voltak fogvatkozásaikkal szemben, jámborak voltak személyük tükrözésében. És alázattal mondták ki az önvádat maguk ellen. „Báavónószénu ho-rábbim”, ez a sóhaj, hányszor hangzott föl ajkukon és ez a sóhaj, milyen tiszta, megható hitnek, milyen utánzásra méltó önismeretnek tolmácsolása! Hova lett ez a hit, hova ez az önismeret, hova ez az önvád, amely a régieknél a bűntudat beismerése volt, de egyben sarkalás egy vallásos, istenfélő életre? Hova? . . .

Megjelenik ime a Jóm kipuur, Isten kegyelmének ez a küldöttje, meggyújtja számunkra az önvizsgálat fáklyáját, kezünkbe adja azt, hogy bevilágítsunk lelkünkbe, kikutassuk annak rejtekeit és fölrebbentsük és kiűzzük a csalárd érzéseket, a rút szenvedélyeket, melyek ott megbújnának és meg nem zavart kényelemben alusznak. Isten elé, az Ő széke, csakis az Ő ítélőszéke elé szólít Jóm kipuur; Ő előtte csakis Ő előtte, valljuk mi be bűneinket, valamint senkitől, senki mástól, nem kérjük azoknak megbocsátását. Jóm kippur átérteti, átéreztetni velünk: ma emberek hanyatlunk, „sülyedünk egyesegyedül bá-ávónószénu ho-rábbim, „sok bűnünk miatt”, melyektől meg kell tisztulnunk egy Egyetlen-Egy előtt, aki a Kegyelem és a Szeretet Istene.

Budapestre jön követnek a cseh belügyminiszter?

Politikai berkekben az a kósza hír került forgalomba, amely szerint Csehszlovákia igen népszerű és közkedveltségnek örvendő követe: *Vaclav Pallier*, meghatalmazott miniszter, távozik állomáshelyéről és valamelyik nyugateurópai állam fővárosában lévő követség vezetését veszi át.

Budapestre pedig *Slavik* György dr. a jelenlegi belügyminiszter kerül követnek.

Slavik dr. egyetemi tanulmányait Budapesten végezte és irodalmi nivón beszél magyarul.

Legjobb értesülésünk szerint a személyváltozással kapcsolatos hír minden *komolyabb* alapot nélkülöz.

Az amerikai zsidó külügyi bizottság figyelmébe!

Cyrus Adler dr. az amerikai külügyi bizottság elnöke az antiszemitizmus leküzdése érdekében Genfben megtartott világkongresszus ellen foglalt állást azzal az indoklással, hogy a zsidók nem szorulnak rá, hogy ügyeiket mások vegyék kezükbe és vannak olyan intelligensek, hogy sorsukat maguk intézzék.

A közelmúlt hetekben egy külföldi nagyobb városban az antiszemita behatoltak a jiddis színházba, és véresre verték a közönséget és a színészeket.

A teljes számban kivonult rendőrség gyengének bizonyult és csak két század gyalogsági katonának sikerült megfékezni a tüntetőket...

Berlinben egy utonálló leüt egy zsidót.

Segélykiáltására két cirkáló biciklis rendőr érkezik a tett színhelyére.

Amikor az utonálló megpillantja a rendőroket, teljes erejéből elkiáltja magát:

— Juda verrecke!... Heil Hitler!...

A rendőrök vigyázzállásba vágódtak és szalutáltak.

Azután eltávoztak...

Az intelligencia mint védelmi eszköz ismét kudarcot vallott!

Örvendetes személyváltozás előtt a Diáksegélyzőbizottság

Az Uj Út politikája ismét sikert aratott

A hosszú hónapokig tartó szívós ostromot, amelyet az Uj Ut a külföldön színlődő zsidó diákok érdekében folytatott, végre siker koronázta: *Schlesinger* János, a diáksegélyzőbizottság elnöke „egészségi okból” lemondott tisztségéről.

Az indokolás csak részben fedi a valóságot.

A *mindenképpen* indokolt lemondás bekövetkezett.

Ezt akartuk! —

Értesüléseink szerint *Heidelberg* Márton dr. kormányfőtanácsos már a közeli napokban átveszi a diáksegélyzőbizottság irányítását.

Amint „magasabb helyről” értesültünk a m. kir. tudományos egyetem kémiai fakultása politikai kémia alosztállyal bővül ki.

A politikai kémiát *Pintér Miksa*, az O. E. főszerkesztője, hirhedt európai szaktekintély fogja előadni.

Ady Endre és a zsidóság

Sokat támadták, gúnyolták és „lenézték” azért, mert szerette a zsidókat.

Ha verték, ő jajdult fel, ha dicsérték őket, ő örült legjobban. Egynek érezte magát ezzel a szegény meggyötört néppel, a világosság, a tudás és a bölcsesség népével.

Nem volt a vallás embere...

Templomba nem sokat járt, de a zsidó népet szerette, *mint népet, mint a szent zsidó állam alkotóit, tán a vallást is.*

Diákkorában zsidó fiúk voltak a legjobb barátai... Friedmann és Goldstein... ezekkel járt együtt. Ők voltak, akik versírásra buzdították... Ők voltak azok, akik bátorságot öntöttek a félszeg fiúba akkor, amikor első próbálkozásait megmutatta magyar tanárának. Ezt a buzdítást nem tudta elfelejteni soha!

Első szerelme zsidó lányka volt: Friedmann Erzsébet. Sőt „Léda” élete legnagyobb szerelme is zsidó leány volt.

Mint nagyváradi hírlapíró is kimutatja zsidóbarátságát vezércikkeiben. Nyíltan hirdeti már ekkor, hogy csak a felekezeti egyetértés és béke boldogíthatja a sok megpróbáltatáson átment magyar nemzetet.

A „Zsidó Renaissance Könyvtár” összegyűjtötte és 1918. telén külön kötetben kiadta ezeket a zsidóság szeretetéről tanúságot tevő vezércikkeket „Ady Endre a zsidóságról” címen. Lássa a zsidóság, mit jelent számára Ady Endre.

Zsidóbarát cikkeit a „Budapesti Naplóban” írta azután. Ekkor ismerkedett meg későbbi barátai, munkatársai és mecénásaival, akik támogatták és élete végéig kitartottak és küzdöttek mellette. Ezek is majdnem kivétel nélkül mind zsidók voltak.

Sándor Pál, báró Hatvani Lajos és báró Kornfeld élete végéig nyugodt, gondnélküli megélhetést biztosítottak neki. Az ő érdemük, hogy anyagi gondok nélkül szentelhesse életét halhatatlan zsenijének!

S ő, Ady nem volt hálátlan.

Az antiszemiták kezdtek mozgolódni, ő ezek ellen is síkra kelt az ő szeretett zsidói érdekében. Együtt érzett az örökkön bántottakkal, az örökkön üzöttekkel, s velük leki és vérbeli közösségben levőnek vallotta magát.

Ezt vallja versében, a

*Véretek, ha idegen is százszor,
Mégis az enyém, az enyém.
Véres ajakkal mézes asszonyaitok
S nyitott szívvel baráti hű fiúk
Átöntöttétek belém.
Büszke kárhozók, eldobhattok százszor,
A lelkem százszor utánatok oson,
Örök bolygók, örök riasztgatók,
Idő kovászai, megyek én is veletek
Bélyegesen, csillagoson.*

Nagy utat tett meg a szilágyság fajmagyarja, amíg elérkezett eddig... hozzánk!

Hotel Imperiál Prága

a Masaryk pályaudvartól

1 percnnyire

A magyarok kedvenc találkozó helye!

Mérsékelt polgári árak!

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Visszaemlékezés Reich Koppel rabbira

Reich Koppel az Új Út szerkesztőjével beszélget

Reich Koppel a budapesti Orth. Hitközség megboldogult rebbe-je nagyon kedvelte szerkesztőnket, akivel gyakran órákon keresztül elbeszélgett és vitatkozott.

Néhány epizód, amelyet itt közlünk, mindenkivel megismerteti aranyos kedélyét és mélységes bölcsességét.

Reich Koppel egyik unokája férjhezment és amint az igen gyakran előfordul, a mézes hetekben a fiatalok összeszólalkoztak.

A fiatal pár örök haragot fogadott. Egy hétig tartott ez a hadiállapot. Aztán beleúntak.

Mindegyik vágyott már a kibékülésre, de egyik sem akart a kezdeményező lenni.

Az unoka Reich Koppelhez fordult tanácsért.

— Tehát egyiktek sem akarja megkezdeni a beszélő viszonyt?... Rendben van!... Akkor majd megkezdem én... Menj tüstént haza és *mond meg az uradnak, hogy szívélyesen üdvözlöm...*

I. Ferenc József királyi tanácsosnak nevezte ki Reich Koppel rabbitt.

Amikor hírül vitték a magas kitüntetést, Reich Koppel, azt mondta:

— Mi zsidók a jó Isten kiválasztott népe vagyunk. Zsidó embert tehát könnyen ki lehet nevezni magyar királyi tanácsosnak. Mennyivel nehezebb volna azonban egy *magyart orthodox zsidónak kinevezni.*

*

Reich Koppel korának legnagyobb szónoka volt.

Sohasem készült előre beszédjével.

Egy ízben, már éjfél után elgondolkodottan járt fel és alá munkaszobájában.

Fia ennek oka felől érdeklődött.

— A holnapi beszédem felett gondolkodom...

— Te apám?!...

— Nem azon, hogy mit beszéljek, hanem azon, hogy *mit hallgassak el...*

*

Az Uj Út üdvözlése

Az Uj UT megjelenése mindenütt osztatlan örömet és meglepedést váltott ki. Már az első számban közölt cikkekből, tanulmányokból és irodalmi részekből megértette az olvasóközönség azokat a magasztos célokat, amelyeket az Uj UT kulturális munkájában maga elé tűzött.

Boldogan és meghatottan mondunk köszönetet a munkánkhoz érkezett rengeteg szerencsekíváratokért, üdvözlésért, támogató ígéretért és gratulációért.

A szeretetnek ez az áradó özöne megacéloítja erőnket és megizmosít a további munkához.

A sok üdvözlő iratot mind leközlünk lehetetlenség, de adunk belőlük egy kis izelítőt.

Igen tisztelt

Márkus Aladár

„Uj Ut” főszerkesztőjének.

Budapest.

Ma olvastam csak az „Uj Ut” második példányát, de őszintén mondom, hogy örömkönnnyekkel telített szemekkel olvastam az „Uj Ut” briliáns értékű sorait.

Ön, Szerkesztő úr, lapjával valóban tudtul adja nekünk zsidóknak, hogy eddig elvarázsolvá aludtuk téli álmunkat, hisz nekünk is olyan szép a multunk, mint bármely más nemzetnek, ép azért miért legyünk mi zsidók mindenben az utolsók. Vagy bennünket erre teremtett a jó Isten, hogy mi örökre a gyalázatos lealázó szerepet játsszuk?

Rajta Főszerkesztő úr, most ütött az óránk, csak ne csüggedjen, szaporodik a hódoló zsidó tábor. Nehéz fel-

adat előtt áll azt én jól tudom, de ha majdan leráztuk magunkról a rozsdás láncokat, melyek évezredek óta gyötörték ártatlan testünket csak akkor lesz édes a nyugalom. Fáradalmas munkája akárcsak Masaryk szeretett elnökünknek sikerülni fog, azt bátran megjósolom, mert egy igazságos cél felé tart.

Szeretnék Önnel kezét szorítani, de a búskomor Kárpátok bércei nem engedik, itt csupán elősorait olvasom és ez a vigaszom, de megnyugtatom lelkiileg, nem választanak el bennünket ezek a nagy hegyek.

Midőn kérem a jó Istent, hogy a további fáradalmas munkáját biztos siker koronázza, maradok

Öszinte hódolója

Lebovics Miksa

dirigent

Légiobanka

Jasina.

*

Itt nálunk Beregszászban nagyon, de nagyon, megvannak elégedve a lappal és az a nézet alakult ki, hogy ezzel a lappal egy szükséges és hézagpótló folyóirat jelent meg, amelyik föltétlenül szükséges az ügynevezett „Uj zsidó generáció” kulturális és szépirodalmi életének nagyvonalú fejlődéséhez, amely fejlődés a cionismus útján csakis fölfelé haladhat és csúcspontját akkor érheti el, amikor az évezredek óta száműzött zsidó nép Palesztinát a saját maga hazájának vallhatja és ennek a mozgalomnak az előharcosa gyanánt üdvözlük az Uj Ut-at, amely küzd egy szebb és nemesebb célért: Zsidóország felépítéséért.

Mélyen rokonszenves nekem a szenvedésben nagy zsidó nép, meghajlok évszázados súlyos igazságtalanságoktól megkínzott lelkének hatama előtt, amely bár elfáradtan, mégis forrón és bátran áhítozik a szabadság után. Jó, tüzes vér csörgedezik népetek ereiben! Azt mondták nekem, a cionismus utópia; lehetséges. De amikor ebben az utópiában a szabadság legyőzhetetlen,

szenvedélyes vágyát látom, — az utópia nekem realitás, nagy életkérdés. Teljes szívből kívánom a zsidó népnek — de a többi emberiségnek is, — fordítsa minden szellemi erejét az álma megvalósítására, változtassa hus és vérré, küzdjön érte fáradhatatlanul, hogy minden igazságtalanságon, közönségesen és rabláson győzedelmeskedjék.

Maxim Gorkij.

Lakos András: Új embert látok életrekelni ...

A pogányság dőzsölő mámorban uralta a földet — a mi nagyjaink a próféták, rettenhetetlenül kitartottak az egy igaz Isten hitében!

Érezték, hitték, vallották, hogy az ő hitük már elindult világhódító útjára.

Álmok büszke álmát látták annak, hogy az ő hitük megtöri a pogány világ uralmát!

— — — Róma, s a büszke sasok uralma hanyatlóban volt, a pogányság hódító ereje lanyhult, a zsidóság prófétái nyomán szilárdan hitt az ő egyisten hite teljes diadalában ...

Nemzetek harca, általános káosz következett ... a zsidó hit törhetetlen maradt, — — — bár érezte, hogy a népek acsarkodása békére fog vezetni, a gyűlölködés elül, az elkorcsosult harciárdot elássák és amikor kimerülnek az egymás-marásban, keresnek közösen új ellenfelet ... ez Izrael lesz, mégsem csüggedtek, ... az igaz egyistenhitnek diadalmaskodnia kell!

Érezte, hogy a fegyverek és erőszak jogán uralkodó nép hatalmának, zsarnoki tobzódáson alapuló hatalomnak el kell múlnia ... a sátán uralma szertefoszlik az istenfélelem előtt ...

*

Jött a szenvedések özöne.

Ez a nép azonban nem vetette ki élete hajójából a hitet ...

Jött emberiség, mely életmutatónak egyet, fenségeset istenembert állított eszményül — — — a zsidóság szívós kitartással szegezte szemét hite mártírjainak ezreiből, tízezreiből álló seregére, kik imádkoztak kínzóikért, kiknek lelke akkor szállt az örök házába, midőn kínzóikra, üldözőikre, gyilkosaikra kértek áldást ...

*

Egyetlen boldogító tudatunk, egy elégtételünk, hogy évezredek reménységét őrizzük: a szebb jövő reménységét!

Nagy szolgálatokat tettünk ... elismeri-e az emberiség valaha ezeket?

Lakos András, az Új Ut munkatársa.

Tán sohasem — — — de mi megnyugszunk abban, hogy jó lélekkel akartuk adni a diadal érzését tán késő utódainknak!

*

Földi béke ... nem végcél ...

Ez csak előkészítője annak a korszaknak, amikor az egymással megbékélt emberek emberileg akarnak élni ... amikor a tévhitek és téveszmék nem találnak követőre!

Ekkor jöhet a megtisztult gondolkodás után az igaz emberi élet, melynek útjából minden akadály el van hárítva, mely törhet az igaz élet felé!

Eljön a tökéletesedett élet útja ...

Mély, gazdag, eszményi élet következik.

Ebben nem uralkodik a test, az ösztön, ez a tisztult, lelki élet lesz gazdag, mély az, amelyben a zsihóság mindig hitt, s amelyet a zsidóság prófétáinak szava és lelke szerint áhít!

*

Új embert látok életrekelni ebben a szellemben. Azt, ki a próféták szavának nyomán élt, aki nem hitvány rab-szolgája az érzéki életnek, aki lelkében keresi önmaga diadalát — — —. Ez a lelki zsidó, akit a próféták szelleme hevít, ez legyőzi a napi harcot, a profán élet apró piszkait, ez fog élni azon a jövőn, mit mi jártunk ki számára keservesen!

A némák beszélnek, a vakok látnak ...

Az ókorban a szellemi és fizikai fogyatékosok halálra voltak ítélve.

Az idők folyamán ez a rossz fel fogás mindjobban enyhült, így lett a huszadik század az embervédelem korszaka. A normális fejlettségű ember mind jobban ráeszmélt arra, hogy kötelessége a *fogyatékos érzékűek*, a szellemileg és erkölcsileg elmaradt embertársak segítése.

A régi idők antiszociális szellemének hibás ítéleteit teszi ma jóvá egy intézmény, ahol siketnéma és vak gyermekeket nevelnek az életre.

Ebben a *mi* intézetünkben a siketnémák beszélnek, a vakok látnak. Csak ahol nagyon szeretnek és ahol minden megnyilatkozás a jószág forrásából fakad, állhat elő oly eredmény, mint itt: az Izraelita Siketnémák Intézetével egyesített lovag Wechselman féle vakok tanintézetében.

Európai hírű, közismert egyén az egyesített intézetnek igazgatója, *Kunizsai Dezső*. Bőséges vagyonú intézményeket vett át, de a hadikölcsönök stb. miatt ma egyesített intézete *kizáróan a társadalom jóindulatára és megértő pártfogására támaszkodik*. Gondokkal küzd akárcsak intézete, mert az a fenntartó társadalom jelenlegi szűkölködése következtében

a legsúlyosabb helyzetbe került. Hogy ma még meg tud felelni hivatásának: *Stern* Samunak köszönheti. Jajkiáltással fordult az ország minden hitközségéhez ... Csak egyet ... egyetlen egy gyereket lásson el egy-egy hitközség: a *Pesti Izr. Hitközség* árván maradt, ő volt az egyetlen, ki terhet is vállalt ennél az emberbaráti intézménynél, melyet 56 éves multja alatt minden hitközség igénybe vett!

Elnökünk, *dr. Deutsch Ernő* mindezek dacára bővítette a siketnéma osztályok tagozatát az ovodával és a legfelsőbb fokokkal.

A mai tíz esztendő gondozás alatt minden gyermek elsajátíthatja azt, ami testi fogyatékosága mellett is, hasznos, munkás polgárrá kvalifikálja.

A társadalom mostohái vagyunk; egyetlen megnyugvásunk, hogy eddig a rigorózus szakfelügyelőség még mindig örömteljes megelégedését fejezte ki az intézet rendje, belélete és eredményei fölött.

Régi tradíció, hogy zsidó ember áldoz örömben, búban! ... Zsidó érdekek, hogy ezek a lelkek *ne* kallódjanak el ... Zsidó testvéreim, gondolatok ezekre is ... örömben és búban!

A különös tolvaj

— Tolvaj a ti Istenetek mondta egykor a pogányok fejedelme egy zsidó bölcseknek ... Éjjel, álmában lopta ki Ádám bordáját ...

— Hozsád ide kérlek legkiválóbb bírádat, hogy egy különös tolvaj felett ítélkezzenek, aki az éjszaka palotádban járt ...

— Csak nem lopott kincseimből? ... érdeklődött a király.

— Igen ... Egy ezüst serleget vitt el ... De helyébe itt hagyott egy gyönyörű arany serleget ...

— De hiszen ilyen tolvaj nem érdemel büntetést! ...

— Igazad van király! ... Ilyen tolvaj, a mi Istenünk is! ... Csak egy bordát emelt ki az alvó emberből és egy gyönyörű aszszonyt adott helyébe ...

HITTLER: (elmélkedik) Csehszlovákiában évek óta nem volt földrengés.

Rejtély!..

Mire spekulálnak a zsidók?!

Szerencséje lesz,
ha nálunk egyszer

egy sorsjegyet vesz

B. B. B.

Benkő Bank Budapest

ANDRÁSSY-ÚT 56.

Makótól-Jeruzsálemig

Rovatvezető: Istenes Tamás

A Berlinben megjelenő „Angriff” okmányokkal beigazolta, hogy *Düsterberg* alezredes, az osztrák antiszemita vezér — zsidó származású.

A „*fajtiszta*” vezér atyja: Sélíg *Düsterberg* Ábrahám, orvos volt, aki 50 éves korában egy állás kedvéért keresztelkedett ki.

Düsterberg alezredes nagyatyja a paderborni zsidó hitközség elnöke volt.

Ha megkaparják az antiszemitát — a zsidó ugrik ki belőle...

*

Szigeti József hegedűművészt azelőtt Schächternek hívták.

Miután arrivált, elszigetelte magát az ősi vallástól és most *Szigeti* néven más hiten dicséri az urat.

A nagy hegedűművész afrikai körútra indult és *Johannesburgban* hangversenyt adott.

A zsidók távolmaradtak s így a hangversenyerem kongott az ürességtől.

Az afrikai zsidók jönnek Budapestre, és tanulják meg a magyar önérzetes zsidóságtól, miként kell viselkedni egy hitehagyottal szemben...

*

Délamerikában igen kedvező a zsidóság helyzete. Rengeteg hitközség alakult. A múlt hónapban szervezkedő kongresszust tartottak, amelynek keretében *Rapailovics* dr.-t Brazília vezetőfőbírójául választották meg.

*

E hónapban tartották meg a hol-

land királynő születésnap bankettjét, amely alkalommal a királynő beszédet ohajtott intézni a néphez. Az ünnepség péntek estére esett. Figyelmeztették a királynőt, hogy a zsidók ilyenkor a templomban vannak.

A királynő a beszéd elmondását szombat délutánra halasztotta.

Nem érdektelen az sem, hogy a zsidó katonák rituális ellátásban részesülnek és szombaton szabadnaposak.

*

A nő mindenre képes, még arra is, hogy szeressen... mondta egy ízben Jókai,„ hogy a zsidók mire képesek, az még a legmagasabban szárnyaló költői fantáziát is felülmulja!...

Németországban megalakult a „*Bund der National Deutscher Juden*” cím alatt a zsidó-Hittler-párt.

Ez nem vicc, hanem halálosan komoly valóság, amelyen kacagni lehet és könnyezni kell...

*

Einstein mondta el a következő epizódot, ami vele Amerikában történt.

— Egy ötven év körüli úr lépett a vasúti fülkébe és helyetfoglalt velem szemben. Csakhamar beszélgetésbe elegyedtünk. Szinte észrevétlenül tűnt tova az idő, amikor arra az állomásra érkeztem, ahová igyekeztem.

Elköszöntem kedélyes utitársamtól és utólagosan bemutatkoztam.

Utitársam jóízűen kacagott fel.

— Well miszter... szólt... *ha Ön Einstein*, — akkor én *Newton vagyok*.

Egy német nacionalista lap társunk a német köztársasági elnököt *Juden-Hindenburgnak* nevezte. Lehullt tehát a lepel a nagy német bálványról is... Előreláthatóan ki fog derülni, hogy *Hindenburgot* azelőtt *Hönig-nek* hívták, a berlini zsidó hitközség elemi osztályában kezdte meg tanulmányait és zsidó bankárok jártatták a katonai iskolába. Ezért *Hindenburg* hálából, csupán a zsidók kedvéért, elvesztette a háborút...

Braun Gyula

משפחה mészárszéke

VI. Aradi-utca 41.

Állandó elsőrendű friss husok
legolcsóbb napi árban.

Figyelmes és előzékeny kiszolgálás.

Neoantiszemitizmus

Hittler Weimarba ment... úgy vélte, dicsősége zenitjén illik Nietzsche szobra előtt tisztelgynie. Interju lett belőle, a szobor és közte.

Nietzsche: Miért fényképeztet ön engem?

Hittler: Mi összetartozunk... ilyen vonatkozásban engem senki sem ismer... Bámulni fog a világ, s rájön, hogy mi ketten egy eszmét juttatunk diadalra.

Nietzsche: Nono!... ne legyen a vége ennek a dolognak kritika arról a Nietschéről, akit senki sem ismert!

Hittler: Nem lehet... mi összetartozunk... Ön, aki megteremtette bölcséletével a fasiszta Olaszországot és a nemzeti szocialista német eszmét és én...

Nietzsche: Ugyan mit csinált ön?

Hittler: Én a földön talpra állítottam az „übermocht”... ebből csinálva meg fajpolitikámat... vagy nem ön mondotta, hogy „a német vér veszélyben van?”

Nietzsche: Mondtam ilyesmit a „Túl a jón és rosszon” című művemben, de nem ezt. Én így írtam: a német gyomor még sokáig veszélyben lesz míg a zsidó tényezővel végzett, mint azzal - hála az erőteljesebb emésztésnek az olaszok és franciák végeztek... Ezt mondtam, ez a helyes kifejezése annak az egészséges ösztönnek, mely szerint cselekedni kell.

Hittler: No látja, én cselekedtem!... Ön kürtölte világgá: „Vegyen fáradságot és olvassa el”. Olvassa hát: „Minden nemzeti szocialista antiszemita” — — 30 oldal, 395-ik ezer.

Nietzsche: Várjon csak! Tettem én már más kijelentést is, midőn önre és azokra gondoltam, kik önhöz hasonlóak. Hallgassa csak meg: „mennyi rosszhiszeműség és aljasság kell ahhoz, hogy a mai oly zavaros Európában faji kérdéseket ébresszünk!” — — s azt is mondtam még:: „józan ember távoltartja magát a faji kérdés alantas csalóitól” — — tessék csak felütni XII. kötetem 356.-ik oldalát és most nyilatkozzék: meri azt képzelni, hogy köztünk kapcsolat van?... Egyáltalán, hogyan merészkedett ide?

Hittler: Bámulatos! Ön ezek szerint a zsidókérdés terén önmagával jutott ellenmondásba!... Nem hittem volna, hogy ez önnél megtörténhetett. s bevallom, ennek csak örülni udok!

Kolosszális! S még az énellenségeim merik azt mondani, hogy ellentmondásaimmal a programomat borítom fel... pedig bevallhatom, faji küzdelemben még nagy elődömet Nagy Frigyes a *toleráns*t is túlszárnyaltam. Ő a nagy Király is csak a kis zsidókat üldözte, de egy év alatt 1773-ban csak 4000 zsidót tudott kiüldözni társadalmából Lengyelországba!

Nietzsche: Ne feledje. anyám Oehler, nagyanyám Krause volt... de őseim lengyel arisztokraták... Nekem arra kellene ügyelnem, nehogy a lengyelek kiüzzék őket kelet-Poroszországból, mint hajdan tette Frigyes a zsidókkal Németországban!

Hittler: Hát Frigyes nem azért tett hírnévre szert, mert végtelenül türelmes volt? Nem részesítette minden kiváltságban és kedvezésben a hírhedt hadimiliomos Efraimot?

Nietzsche: Ne akarjon velem minden áron egy gyékényen árulni!... Olvassuk csak együtt a „Jón és rosszon túl” — 251-ik oldalát! — — „övatosság és bölcs választás kell a zsidókkal való érintkezésben, olyan, mint amilyent az angol arisztokráciánál láthatunk. — — Ugy látszik ezt elsajátították a neo-germanizmus eszméitől áthatott arisztokrata brandenburgi tisztek... Érdekes lenne, ha rájuk meg a pénzzel való bánás, a türelem s tán még a szellem és lelkiség ragadna!

Hittler: Tetszik nekem ez a dolog, amit a brendenburgi tisztekről mond! Nekem ugyan hiába fogja mondani ezután tisztjeim legkiválóbbja, a kis Gröbbel, hogy felesége félzsidó, mert csak apósa zsidó!

Nietzsche: Ismételten emlegetett XIII. kötetem 227. oldalán olvashatja: „A zsidó nő szépsége egyedülálló”, utána még ezt: „mily jótétemény egy zsidó a németek között”. . . . Most látom, s ennek rendkívül örvendek, hogy ön nem szöke:

Hittler: Érdekes . . . kis Goebbelem sem az!

Nietzsche: Hála a jónak! — — — XV. kötet. 136-ik oldalán olvashatja hogy elítélem a szöke haját, a kék szemet, mint a karakter, a szó, a jellem hiányosságait!

Hittler: Hízolgó rám . . . megvallom, magam se szerettem soha ezeket az antiszemitákat!

Nietzsche: Maga se, de én nem így mondtam . . . Ön ugyan olvasgatott engem itt is, ott is, de elveit nem elméletemből, hanem egyes kiragadott mondataimból szedte össze . . . Vegye elő a „Morál genealogiáját”, mondja meg belőle elvemet: — — utálom azokat, akik kereskednek az idealizmussal, antiszemizmussal egyaránt, akik a szemüket forgatják, akik visszaélnek a nyárspolgár, a keresztény, az árja gondolkozásmódjával és érvényesüléseiket a német nép állatias ösztöneire építik . . .

Hittler: Ugyan kérem . . . Ön mondja, a nemzeti erény a nyílt vagy titkos engedelmesség . . . A Führernek erre szüksége van, s az csak nem lehet egy Marx vagy Sthai?

Nietzsche: Kétségbe vagyok esve . . . Igen, mondtam, „Jótétemény zsidót találni, ha németek között él. — Ezek nem lesznek groteszkek mint mi, ezek nem lesznek nemzeti szocialisták . . . de felforgató elemek sem! . . .” Értse meg végre! Az én nézetem, hogy meg kell vetni azokat, kik felkínálják magukat *Messias* gyanánt, ellenben (Túl jön és rosszon 251. §.) fel kell keltetni a zsidók törekvését, hogy ahol ők vannak, ott becsüljék őket . . . s e célból sokkal olcsóbb lenne, de meg gazdaságosabb is helyettük az ország területéről a nagyszajú, de kis számú antiszemitákat kiűzni! — — Tán ezek után ön is megértett engem!?

Tavaszi zsoltár

Prerau Margot ·

Zengj szívem.

Benned az örök élet egy csöppje rezg.

A vér, mely benned zakatol.

sodródik időtlen-idők távlatából.

s a végtelenbe sikklik hullámvonala.

Milyen ősi az emberarc!

Mint szomjas lelkének alkotása:

Az Isten-gondolat.

Micsoda forrongó zürzavar a lélek!

Szabadra sóvárgó, mint a zárt rab.

Zúgjakok friss szélnekfeszült erdők,

Harsogjátok megáradt vizek.

Jó nektek. Széttörtétek a jégbilincseket.

Szülaj erőtökből más nem jut az embernek:

mint vigasz,

hogy a források sohasem apadnak.

Szívem,

te finomművű, bozontoshúrú, érző kagyló

mi megtáruasz az életünneplő Tavasznak,

zúgj szívem . .

Teljes benned az életimádattól zengő áhítat.

Amikor a harmadik nevet . . .

Csőd előtt a dunaszerdahelyi anyahitközség

Március havi számunkban bőségesen számoltunk be a dunaszerdahelyi zsidó háborúról .

A hitközség alárendelt személyi okból kifolyólag kettészakadt.

Elkeseredett és ádáz küzdelem fejlődött ki az anya és az ujonnan megalakult hitközség között.

Minden békekísérlet meddő maradt.

A kivált tagok passiv rezistenciába vonultak s hogy az anyahitközség a csődöt elkerülje, kormánybiztos kiküldetését kérlemezte.

Az iskolaügyi miniszter a kérésnek helyt adott és Rotter Salamon dr. pozsonyi ügyvédet, az Orth. Iroda jogtanácsosát nevezte ki kormánybiztosnak.

Időközben a két ellentábor fővezérei mivel gyermekeik összeházasodtak, kibékültek egymással. A hitköz-

ségi tagok belefáradtak és beleuntak az áldatlan testvérharcba.

Rotter dr. azonban fáradhatatlan.

Fáradhatatlanul húzza a kormánybiztosi havi 6000 ckorona jövedelmet.

Csodálatosképpen nem is unja a dolgot. Nem is érthetetlen.

A Pozsonyi bank r. t., a Dunaszerdahelyi bank r. t. és a malom, amely a maceszgyártáshoz a lisztet hitelezte csekély félmillió koronára perelte az anyahitközséget.

Per, perköltséggel jár.

Végtére senki sem veheti rossznéven Rotter dr.-tól, hogy szereti a nagy substratumu pereket . . .

Ez természetes.

Azon azonban joggal csodálkozik mindenki, miért nézi ezt az egyéni játékot az illetékes hatóság tétlenül?

Fuchs Ernő:

Szeretnék lenni . . .

Szeretnék lenni magas szikla bérc,
Hová a vándor vissza — vissza néz.

Az égre nézve élesen,
Hadd tudják meg a végzetem.

— — — Zsidó voltam. — — —

Szeretnék lenni zúgó fürgeteg,
Mindent elsöprő lázas szörnyeteg.

Kiáltani vadul — ércesen,
Hadd hallják túl a bérceken.

— — — Zsidó vagyok. — — —

Szeretnék lenni játszi napsugár,
Eget kereső büszke saskirály.

S az égre írni fényesen,
Hirdetni onnan vészesen.

— — — Zsidó leszek. — — —

Szeretnék lenni néma temető,
Utszélien álló busuló fenyő,
Lesüppedt sírkő. — semmi más,
Rajta egynehány bús vonás.

— — — „Zsidó maradt” — — —

Ilyen zsidó is van még

Önzetlenül pénztárnok a hitközség-nél . . . elvállal minden tisztséget, ami másnak terhet jelent . . . a chevra elnöke .

Gyűjt! . . .

A nélkülözőknek téli tüzelője iz az ő gondja . . . Hogy mácoth kerül minden szegény asztalára, az is az ő érdeme.

Gyönyörűen rekonstruálta az aggok házát . . . gondoskodik minden előről, de kiterjed figyelme a halottak tisztelésére is: rendbe hozta a temetőt és fallal építette körül.

A mostoha viszonyok dacára a pozsonyi kórház számára is sikeresen gyűjtött, hogy a lévai szegénysorsú zsidók ott díjmentes gyógykezelésben részesülhessenek.

Nem rejtjük véka alá nevét, ösmerje meg mindenki és utánzásra méltó mintaképül állítjuk azoknak, akik követhetik: *Schultz Ignác* hittestvérünket . . .

A csonka seliach cibur

Irta: Kiss Arnold dr.

Mi volt az igazi neve e bánatos, legendás történet hősének? Nem tudom. A sebesült katona, aki ezt az elbeszélést elmondotta, szűkszavú volt, a nevet és a hadi történés helyét említeni nem akarta, Rottmann Izidor hadnagy neve költött név tehát, s Gorlice, Sanok, vagy más galíciai falu volt-e a színhely? Lényegtelen.

Megírom a hősregét és színes, bánatos szavaknak köntösét aggam az ő ajkán kelt izgalomtól lázas emlékezésre. Ugy kívánczok bágyadt őszi alkonyatok hervadó ragyogásában hasonló poézis szomorú napfénye után.

A zsidó újesztendő napján, a galíciai Gorlice helység környékén táboroztunk.

Komor kárpáti hegyóriások havasán, fehér imaköpenybe burkolva, amint a felhőkbe hanyatló koraesti napsugár halovány aransávot vont hósapkájuk köré, mintha imádkozó zordon aggastyánok aranszegélyes halottas újévi fővegei csillannának templomi gyertyaszálak fáradt fényében — fohászok moraját zsongatta a hegyierdők rótaranylevelű ezer fája, a távolból ezüst csíkkal fehérlett valami szeszélyesen kanyargó apró folyam, annak a tulsó partján orosz csapatok mozgolódásairól adtak hírt az előőrsök.

Az újesztendő előestéjén istentiszteletet tartottunk. Tábortűz csillan: az volt az örökmécsesünk. A Beszkidek bécéről vad szélvihar muzsikált: az volt az orgonánk. Titokzatos sóhajok szakadtak fel a mindjobban aláereszkedő éjszakában: kísérteties kórus.

Rottmann Izidor, a csapatunk tisztje volt az előimádkozónk. Hamvas-arcu, nagyon ifjú ember. Csak a csodálatosan mély kék szeme volt olyan igen szomorú, hogy öregebbé tudta tenni a fiatalosan karcsu megjelenését, szelid, majdnem hogy gyermekes jóságot tükröző arcvonásait.

Pedig kemény legény volt különben a mi fiatal hadnagyunk, veszedelmet nem ismerő, semmiféle nehéz feladattól vissza nem riadó. Szolgálatteljesítése közben senkisémet sejtette volna benne a néhai huszti rabbiünlök jámborszívú unokáját, aki bár polgári hivatása szerint a magyar irodalom és történet középiskolai tanára volt, mégis a köznapinál nagyobb héber tudást sajátított el a nagyapja nevelése révén.

Könnyetfakasztó, bánatos alt hangon énekelte azon az újesztendei estén az ősi zsidó melódiákat. Hiszen igaz: katonák voltunk, de mi türés tagadás benne, potyogtak a könnyeink. Hazagondoltunk, ki az öreg szülőjére, ki a hitvesére, ki meg a gyermekeire. Körülöttünk pedig csak az őszi szél dudált, csak szomorú, síró nótákat és vitte széjjel a „jiszgadal” borongó újévi ritmusos dalamát...

Istentisztelet után „Zapfenstreichot” fújtak. Szellős táborsátrinkba pihenőre tértünk. Targallyak rőzséje tűzszemekkel csillogott a hűvös éjszakában; elalvás előtt Rottmann Izidor, a hadnagyunk és előimádkozónk egy személyben az újesztendő jelentőségéről meséltgetett a zsidó katonának.

— Holnap majd egy gyönyörű szép imádságot fogtok hallani — mondotta többek között. Az Uneszane tókef fohását. Annál szebb imádság nincsen a világon. Egy sebesült rabbinus szerzette. Rabbi Amonnak hívták. Sok száz évvel ezelőtt élt Mainzban s egy hatalmas fejedelem azt követelte tőle: hagyná el az apai vallását. A rabbinus semmi kincsért el nem követte volna ezt az árulást, de valami kibúvót keresett, s azért három napi gondolkodási időt kért. A három nap elmúlt s a rabbi nem jelent meg, ígérete

ellenére a fejedelem udvarában. Ujesztendő napja volt akkor éppen, s a rabbit a fejedelem szörnyen megbüntette. Iszonyuan megcsonkította. A megkínzott, összevagdalt, sebesült rabbinus a templomba vitette magát, ahol a hívek az újesztendei imákat zúgták. Az emelvényre viték, csönd lett láttára a templomba s a rabbi ekkor mondotta el azt a híres, hatalmas, szép imádságot, hogy az Újév napján az Uristen megírja egy nagy könyvbe, hogy az emberek közül kire vár tűzhálal? Ki fog vízbefullanip Kit szúr le ellenség kardja? Ki kerül fogságba? Kinek lesz nyugodalmas élete? Ki látja viszont a kedveseit? az édesanyját?...

Sűrű könnyek peregtek alá a hadnagyunk arcán, mikor az édesanyját emlegette. S azután elmondotta nekünk, hogy öreg, özvegy édesanyjának ő az egyetlen fia, a reménysége, minden öröme. S az ősz, törődött anya büszkén, zokogás nélkül adta oda a fiát, hogy hazájáért küzdjön. „De azért tudom” — mondotta Rottmann Izidor hadnagyunk — hogy megszakadna a szíve szegény édesanyámnak, ha engem többé viszont nem látna. Ám fiúk, mindennél szentebb a mi kötelességünk. Hazánkért, a mi szép hazánkért küzdeni, s érte, ha kell, örömmel meg is halni.”

A rőzseláng hamvadó fénnyel pislákol... a katonák szeme elálmosodott. Egyik-másik édes álomban otthon járt. Kemény férfiszívekből öntudatlanul álomsóhajok szakadtak: „Édes jó anyám!”... „Feleségem!”... „Fiam!”... — „Kis leányom!”... .

Ujesztendő éjszakája borult az alvó táborra. Fönn az egekben most nyitogatták az ítélet könyvét: kire vár ellenség kardja? ki kerül fogságba? ki látja viszont a kedveseit?

Gyönyörű szeptemberi hajnalra ébredtünk másnap. Hűvös szellők suhantak alá az ezer, havas gyöngyszemmel csillogó ködfátyolokba burkolt hegyek ormairól, de a tiszta kék, szelid égboltozat csodálatosan szép őszi színfoltokkal öntötte el a lejtős lapályokat, a haldoklólevelű erdei fákat, a távolban csillámló álmofolyócska ünnepi halk morajjal zsongó habjait.

Újévi Istentiszteletre gyülekeztünk, száznál többen zsidó katonák. Nem maradt volna el egy sem közülünk: hiszen annyi forró imádság szorongott most mindannyiunk szívében. Ugy éreztük, az imáink szállanak messzire, haza, az édes otthoni földre és valami félúton összetalálkoznak a hazulról felénk röppenő, bennünket kereső fohászokkal, — ki is vette volna a lelkére, hogy az otthoni kedveseinek szálló imádsága párjára ne leljen?!

Sebb, áhitatrahangelőbb templomban talán soha sem imádkoztak még, mint amilyenben mi imádkoztunk. Fölöttünk, a jó Istennek végtelen, tündérragyogású kupolája, körülöttünk egekbenyúló hegycsúcsok oszlop-csarnoka, s a templomnak halvány-sárga, süppedő bársonyszőnyege: barna-piros, vérpiros, sápadtanfakó színekkel pompázó millió falevél a földön és száz meg száz fáról egyre sűrűbben hullongtak minden szélrezenésre a csöndesen szállingózó lombok, hallódó tölgyek, fenyők és vadgesztenyefák utolsó sóhajai és a kopárra váló fatörzsek úgy nyújtották utánunk, olyan bánatos kétségbeeséssel ágaikat, mint amikor szomorúan siránczó édesanya tárja ki marasztaló, ölelő karjait, haldokló, távoznikészülő kicsiny gyermeke után. Az előimádkozó asztalát széleslapu facsonk helyettesítette. Terítőt arra is sárgult őszi lombok, hervadó muharpárfányok fontak. Fönn a ködpárás levegőben hápogó vadludak huztak fölöttünk, fekete ornátusos varjak telepedtek lomha szárnycsapással tarjegenyék karzatjára körülöttünk, s a reggeli halleluják zsolozsmáiba fázósan gubbasztó tengelicék és halkan rikkantó sármányok énekelték végszó gyanánt ámenjeiket.

Rottmann Izidor volt az újév nappalán is az előimádkozónk. Az újévi kürtöt is ő fujta. A törából is ő olvasott, s mivelhogy kohéntörzsből származott, őreá várakozott a kohanita áldás osztása is.

Tórákönyvet, kürtöt, imádságoskönyveket, imaköpenyeket a szomszéd falucska zsidó hitközségének jóvoltából kaptunk.

Megrendítő, fölemelően magasztos volt ez a mi istentiszteletünk. A napiparancs azzal a kikötéssel engedte meg áhitatosságunkat, hogy fegyveres készenlétben imádkozzunk. Semmiféle véletlen eshetőség készületlenül ne találjon bennünket. A kezünkben hát imádságoskönyv volt, a szemeinkben titkos könnyek égték: a fegyverünk meg előttünk a földön.

Ott állott Rottman Izidor hadnagy, imaköpenybe burkolva az erdei falóltár előtt. Halovány arca átszellemült, a szeme áhitat tüzeiben égett, olyan szépen, olyan szomorúan énkelte az ősi zsidó mellődiákat, hogy a viharedzett marcona katonák szeméből bizony Isten, kicsordult nyomukban a könny.

Énekelt a hajnali zsoltárok ujongó akkordjait, a Nismát, dallamát borongó epedéssel dalolta, a bűnbánó zsolozsmák is elcsenedesültek az ajkáról, az Ovinu Malkenu imádságát sirva mondtuk utána... ő milyen viharok ébredtek a lelkünkben, amikor azért fohászkodtunk, hogy: Atyánk, Királyunk! hiusítsad meg a mi ellenségeink terveit... Atyánk! Királyunk! ments meg bennünket kardtól, fogságtól... Atyánk! Királyunk! irgalmazz minékünk és a mi ártatlan gyermekeinknek...

A tóra elé járultunk... egyenként mondtunk áldást otthonlevő kedveseinkre.

Aztán az újévi kürtöt emelte az ajkaihoz Rottmann Izidor. Élesen sívított a kürtész... végigcsöndült az őszi tájon az első harsogás, a Tekio, százszorosán verték vissza a komor hegyek a panaszos, rikoltó kürtszót... abban a pillanatban azonban katonatrombita, az ezredtrombita rivalgása csapott belé a mi újévi kürtünk rianásába. Riadót fújtak, rohamot jeleztek. Az ellenség megkerülte a folyót, egyik helyen, ahol sekély gázló süppedékes szigetet alkot, átsapott a táborunkba.

Perc alatt ledobtuk az imaköpenyeket a vállunkról, fegyvert csatoltunk és néhány pillanat eltelte után már a századsorban álltunk... rohantunk az ellenség ellen.

Elkeseredett, hősi küzdelemmel szálltunk szemben az ellenséggel. Mindegyikünk oroszlán módjára harcolt. Mindünk között azonban a legcsodálatosabb vitézséggel Rottmann Izidor küzdött. A szeme láng volt, a szava tüzet ontott: mint a villám, forgott a kardja. Én melléje kerültem a viaskodásban, annyit láttam, hogy egyszer, az ellenséges csapat ölestermeű vezénylő tisztje törtet feléje, ádáz szenvedéllyel. Valóságos párviadal fejlődött ki közöttük, és rövid tusa után, Rottmann Izidor hadnagyunk, ármatlanlanná tette az őriást. Rettenhetetlen bátorsággal szállott szembe vele, a kardja földre terítette.

S rohant előre, mindig csak előre, mint száguldó vihar, Rottmann Izidor. Egyszer aztán láttam szuronyszurás érte... két golyó is megsebezte. Rottmann Izidor földreroskadtt. Súlyos sebekről borítva vitték a kőtöztérre.

A rövidartalmu kaland után visszatértünk, mi zsidó katonák, az imahelyeinkre. Egynéhány bajtársunk, akik az imént még velünk imádkoztak — szomorúan tapasztaltuk — a mennybeli angyalok karában hallgatta imár az újévi imádságok zengő kirusát. De katonák vagyunk, túlságos érzélgésekre háboruban nincs sok idő... Hol. is hagytuk csak abba az imánkat? A muszafimádság követekezett volna... A legszentebb könyörgés: az „Uneszane tókef” fohásza.

De honnan vegyünk előimádkozót? Rottmann Izidort, a hadnagyot, sebesülten, hordágyon viszik a tábori kórházba. Ki fogja elmondani a Rabbi Amnon imádságot?

Abban a pillanatban újra megvalósodott a Rabbi Amnon csudaszép,

megható legendája. Hordágyat hozott két szanitéc katona az imahelyünkre. Rottmann Izidort hozták.

Fölemelkedett a halotthalovány kedvesarcu fiatal hadnagy a hordágyról, az ápoló katonák vállára támaszkodott, s felvonszolta magát az előimádkozó asztalt helyettesítő facsonkhoz.

Fiúk — szólt szenvedő, halk hangon — katonadolog az egész. Szót se mérdel. Folytatom az imádságot.

S az új Rabbi Amnon: Rottmann Izidor belékapott az Uneszane Tókef imájába...

Hajh! hiába voltunk katonák! edzett, vasszívú bajnokok! amikor a mi kedves ifjú hadnagyunk bekötött karral, átkötött homlokkal, testi fájdalmat visszafojtani akaró panaszos hangon zokogta az évezredes dalt, hogy az újesztendő napján megírják odafönn az égben a sors könyvében: kire vár ellenség kardja, kire tűz tüzes golyó égő fájdalma? kire szenvedés, távol az otthoni földtől, távol kedvesei ölelő karjától? — úgy hullottak a könnyeink, mint a záporosó...

Tegnap este, tábortűz mellett, a Rabbi Amnon történetét mesélte el nekünk, Rottmann Izidor — s ma, mostan ő áll ottan, az előimádkozó emelvényen, megsebesülten, golyótól átjárt testtel, kínlódó fájdalommal a mi Rabbi Amnonunk, és lelkünkbe égeti vonagló, panaszos hangjával a töredelmes vallomást: „Por az ember, porrá válik, úgy küzd az életért. Olyan mint a törött cserép, mint a hervadó fű, mint a fonnyadó virág, mint az eltűnő árnyék, mint az elszálló felhő, mint a röppenő lehellet, mint a pergő homokszem, mint az illanó álom... Ő Isten, egyedül Te vagy, aki örökön élsz, örökön megmaradsz.”

Mind halkabbá váltott a mi hős hadnagyunk éneklő szava. Az arca egyre mélyebb halványságot öltött. Nem engedett az unszolásnak, végig akarta imádkozni az újévi könyörgéseket.

A semóné eszré fohász végefelé megtántorodott álltában... de újra erőt vett magán, vontatott, szakgatott hangon csendült ajkán az ima... ereje fogyóban volt, két imádkozó bajársunk oldala mellé állot, úgy támogatta...

A kohanita áldásához ért Rottmann Izidor. Felénk fordult, az arcán halálos sápadtság ült, a szemében valami csodásan ihlett tűz lobogott. Aztán félkézzel a fejefölé húzta az imaköpenyét, sugva, elfojtott hangon kezdte, de minden erejét megfeszítve, erősebb csendülésű lett a szava. Rottmann Izidor, a kohanita, az ősi zsidóáldással, hosszan elnyújtott mellódiájú szóval megáldott bennünket:

Áldjon meg benneteket...

Az Isten...

És őrizzen meg...

Világítson tinéktek...

Az Isten...

Az ő arca fényével...

És legyen kegyelmes hozzátok...

Fordítsa...

Az Isten...

Arcát felétek...

És adjon tinéktek...

Békességet...

Sebzett madár szárnyaként csuklott össze Rottmann Izidornak a szava. Azután végső erejének összegyűjtésével, reszkető, bágyadt, szakgatott szavakkal fordult felénk, az ő áhitatos gyülekezetéhez; amit mondott, nin-

csen az imádság szövegében megírva, mégis imádság volt. A mi hadnagyunk végrendelete.

— Fiúk! Édes jó bajtársaim... meghalok... Isten veletek... dicső halált adott nekem az Isten... legyetek hősszívűek... s ha majd hazatértek... keresse föl közületek valaki édesanyámat..., kicsiny, körösmenti falujában vár reám az én özvegy édesanyám, vár reám, az ő fiára, az ő boldogságára... mondjátok meg neki... érte imádkozva haltam meg... az ő nevével az ajkamon..., az ő arcával a szívem mélyén... mondjátok meg neki... ne sírjon értem... szép volt a halálom... édes, édes jó anyám...

Rottmann Izidor holtan esett össze.

A szívefölött egy könnytől, csóktól kopott fényképet találunk... egy szelidarcu, őszhajú, öreg asszony képét. A szív tájékán az is át volt lyukasztva. Egy golyótól egyszer megmentette a fia életét.

A körösmenti kis falucskában imádkozó édesanyja... újév estéjén fehérre terít, ünnepigertyát gyújt: várja, várja... most is hazavárja édes fiát...

Lamden és Íle

Miska bátyám, Lajos öcsém...

Fratrum par nobile.

Miska bátyám: nagy-nagy lámden,

Lajos öcsém, az „íle”.

Hittestvérem, tudja-e ön,

Mi az: íle, lámden?

Ez: tudós, az: csodagyermek...

Haben Sie verstanden?

Miska bátyám nem tanult meg

Magyarul tíz szót se,

Mégis magyar cikkeket ír...

Hát nem nagy tudós-e?

Lajos öcsém meg leszáll a

Tenger fenekére

S tengert sosem látott gyöngyöt

Hoz fel a napfényre.

Nagy tudós és csodagyermek,

Fratrum par nobile...

Mindkettőnek a kyllében

Nagy tekéntílye.

Kell-e sok a zsidóságnak

Ilyen lámden s íle?

Hittestvér, ne légy rosszmájú,

Ne mondjad: chólíle!

Még egy epizód Reich Koppelről.

Schreiber Dávid rabbit, aki dúsgazdag ember hírében állott, megvásztották Eperjesen főrabbinak.

— Nagyon csodálkozom, ... jegyezte meg valaki, hogy ilyen gazdag ember rabbi akar lenni.

— Én inkább azon csodálkoznám — felelte Reich Kappel, — *ha egy rabbi gazdag akarna lenni...*

Súlyos anyagi csapás érte az Uj Út-at

Widder Simon előfizetés gyűjtő ügynök az előfizetési díjakat, több ezer csehkoronát, saját céljaira fordította.

Ránk súlyos csapás ez, amelynek következtében azonban *rajtunk kívül senki sem károsodhatik.*

Kérjük, aki lapunkra nála fizetett elő, küldje be előfizetési nyugtáját, hogy a teljesített fizetést elkönyvelhessük.

A kiadóhivatal.

Két vallás, mely a lakott földgömb legnagyobb részét dominálja: a kereszténység és az iszlamizmus, mindkettő a zsidók vallására támaszkodik, és enélkül soha sem lett volna sem kereszténység, sem Kórán, Igenis, bizonyos mértékben megdönthetetlenül igaz, hogy a mózesi vallásnak köszönhetjük a felvilágosodás nagy részét, amelynek ma-napság örvendünk.

Schiller.

Márkus Aladár :

Életvonatok

Kis állomás, virágos ablakok...

Az egyik sinen kis személyvonat,
A masinája békésen pöfög.
A vonaton, a sok utas között,
Szőke, széparcu, egyszerű leány.

A kis vonat még nem mehet tovább,
Utját folytatni addig nem szabad,
Amíg az expresszvonat be nem szalad.
S megállás nélkül tovább nem rohan...

Csak néhány perc és mint a fürgeteg,
Dübörögve jön az acélszörnyeteg:
Az expresszvonat, amely meg nem áll,
Rohan tovább a főváros felé,
Gógósen vágat és addig szalad,
Míg ott nem lesz a villanyfényes
Fővárosi pályaudvar
Üvegterője alatt...

Az expresszvonat bársonypamlagán,
Unottan ül egy gógós, gazdag lány.
Rohan a csillogásba és az ünneplésbe.
Hajszolva botor vágyat, hiú álmot.
Dicsőséget, amelynek fénye álnok
Kergetve csalfa délibábot,
Amit elérni nem lehet soha!...

Az expressz eltűnt már a messzeségben...
A kis személyvonat belsejében
A szegény lányka szíve megdobog...
A vonatkerék csendesen forog,
S folytatja útját szelíden, lassan,
Amerre az expressz elszalant...

Igy gurulnak az életvonatok
Egyetlen cél: a boldogság felé...
Az expresszvonat, amely úgy rohan tova,
Mint szélvihar, mert sietnie kell...
És a személyvonat, amely csendben,
Szelíden halad a célja felé...

Ki érhet mégis hamarabb oda?...
A gazdag lány az expressz pamlagán?
Vagy az a másik, a szegény leány?...
Az egyik, ki a fény után rohan?...
Vagy a másik, aki nem keres mást,
Mint csendes, egyszerű,
Virágablakos kis állomást...

Telekes Béla :

Pogrom éjszakáján

Ott roskadt össze a faluvégén, —
A faluvégi, régi keresztfa tövében
Az öreg rongyszédő zsidó.
Menekülni tovább nem birt a rémes éjen,
Ott érte utol a dicső, sok hősi golyó.

Az egyik a szívét járta keresztül...
Ő már nem bánta, mi zörren, mi rezdül
Odafenn, a keresztfán feje felett.
De a faluvégi korhadzt fakeresztől
A rozsdás bádogg Krisztus leesett.

Három golyó három helyen érte:
Fúródott egy-egy a két szent kéz közepébe
S kivetette a szöveget, a megfeszítőt...
S a láb szögét a harmadik...Ó, vak éj, te,
Ott Krisztus a holt zsidó szívére dőlt.

Hajnalkor a falu ott találta...
A roncs Krisztus, mintha élt volna, szánva
Csókolta a kihült homlokot.
S éj harmatától nedves szemepárja
Mint sok-sok fényes könnytől csillogott...

Hasznos tudni,

hogyan **Schmidthauer**

természetes **Igmándi**

keserűvizéből felpohárral
elegendő, de sok esetben
már néhány evőkanállal is.

Utastítás minden palackhoz mellékelve!

Kapható mindenütt!

Ezüstlakodalom Komárnóban

Berger F. Vilmos fogadalmat tett, hogy
ha a harcterről egészséggel visszatérhet,
tórát ajándékoz hitközségének.

A mostoha viszonyok folytán Berger F.
Vilmos éveken keresztül gyűjtötte a pénzt
és múlt hó 27.-én házasságának 25 éves év-
fordulója napján adta át nagy ünnepség
keretében a komáromi neolog hitközségnek
a gyönyörű és értékes tórát.

Mazl tov!

A „szent minjan“ legszentebbje

Irta: Csermely Gyula

Négy izmos római katona vasmarka fogta a fiút, úgy vezették a meghódított Jeruzsálem egyik praetora elé.

— Tetten értük ezt a zsidó kölyköt, — mondták — mikor véresre verte ezt a rómaid... — büntesd meg.

A praetor ránézett a fiura, aki tizenöt éve mellett is már majdnem ölnyi magas, hatalmas szál ember és gyönyörű arcu és természetű ifju volt.

— Hogy hívnak? — kérdezte a praetor és el nem titkolt tetszéssel szemlélte a tagbaszakadt szép ifjut.

— Akiba Habárjon a nevem. De így csak a jeruzsálemi utca hív, mert apám után ben Jozsefnek hívnak.

— Akiba Habárjon? Akiba, a bajvívó?! — mosolygott sok jóakarattal a praetor, kinek tetszett ez az őszinte kijelentés. — Vagyis szereted a verekedést, mi?

— Nem mondom, hogy szeretem, mert kétkezi munkás vagyok, napszámos; de nem térek ki előle, mikor muszáj.

— Irni-olvasni tudsz-e, iskolába jártál-e, fiam?

— Nem jártam én, uram, félnapig sem. Ugy nőttem fel uram mint a vadfű, mely a kövezet két kőkockája között sarjad; nem is tanultam, nem is tudok én de egy betűt se.

— Az a vád ellened, mint jelentették nekem e katonák, hogy véresre verted az utcán ezt a rómaid. Igaz-e ez? Akiba s ha igaz, akkor miért tetted, mondd el.

— Nem tagadom; igaz. Tettem pedig azért, mert ócsárolta és lepiszkolta népemet.

— Megtettem, hát, — ösmerte el a római döllyösen.

— Ez ma történt, nemde? — szólt a praetor. — Most már emlékszem rád, Akiba Habarjon. Tegnapelőtt sétáltam egy ivrivel, aki fennhangon becsmérelte a zsidókat. Hogy őszintén megvalljam, visszatetsző volt ez az árulás, és nagyon fájt nekem, s ha rárohantál volna, nem keltem volna védelmére annak a zsidónak; te is meghallottad a gyalázkodó beszédet, de nem estél neki az ivrinek, hanem megszakgattad ruhádat és leültél az utca porába, gyászolni. Miért mérsz hát egyenlőtlen mértékkel? Hogy az ivri gyalázta népedet, csak sírva fakadtál és megszakgattad köntösöd, de a rómaid, azt véresre verted, te fiu. Miért ez a feltűnő különbségtevés?

— Uram, — felelte Akiba — nagyon egyszerűen válaszolok e kérdésre. Ha zsidó ember gyalázza a zsidót, olyan megvetésre méltó, alávaló ténykedés az, hogy csak sírni lehet miatta, csak zokogni. Az már ütleget sem érdemel, csak könnyeket, hogy ennyire lealacsonyodhatott egy hittestvér. De ha idegen piszkolja le népemet; idegen aki azért, mert elnyomók, a közerkölcs és kiméletességre kötelez: ha idegen rugdossa meg népemet, akkor lángra lobban a vérem s akár gyilkolok is.

A tárgyaláson jelen volt két tudós is, rabbi Jona ben Eliezer és rabbi Josua, akik ugyancsak csodálkoztak és ámultak, hogy így hallották beszélni a fiut. Irni olvasni sem tud és úgy beszél mint, a legiskolázottabb szónoka a városnak! Nem is állotta meg rabbi Josua, hanem védelmére kelt a fiunak, kérelemmel fordult a praetor-hoz:

— Uram, — mondotta — ne bántsд ezt az ifjut. Két okból is kérek, hogy ne bántsд. Először is, mert igazságosan cselekedett; ez a római megérdemelte az ütleget... másodszor, mert ebben a fiuban — Isten szelleme van. Istenre emelsz kezet, ha megfenyíted ezt a lánglelkű ifjut.

A praetor még csodálkozni sem ért rá, hogy így hallotta beszélni a rabbit, a másik tudós, rabbi Jona még a fejszólás mozdulatáig sem ért el, hogy ilyen nagy szót kockáztatott meg a társa, mert Akiba ingerülten belesúvított rabbi Josua szavába.

• — Én meg, ha vétkeztem, követelem, hogy meg is büntess, — így frottyant fel. — Elnézést és kegyelmet nem fogadok el.

— Miért nem? — kérdezte a praetor.

— Mert gyűlöllek titeket, népemnek elnyomóit, — felelte. — S akit gyűlölök, attól nem fogadok el még korty vizet sem. Nem akarok közületek senkinek sem hálával tartozni, még neked sem, te praetor... hát csak büntess meg. Nagy kerítő a hála; azzal kezdené a hála, hogy leolvasztana gyűlöletemből egy darabot, én meg csorbítatlanul akarlak gyűlölni titeket.

Rabbi Jona ben Eliezer nehéz könnyecseppet törölt ki szeméből, rabbi Josua meg mormolta: — Isten embere ez!

— Hát csak büntess meg, — folytatta a fiu. — korbácsoltass meg, praetor; minden korbácsütés olyan lesz a lelkemnek, mint a pörölycsapás a falba illesztett szegre. Ütésről-ütésre mind mélyebbre nyomul be a falba s az én gyűlöletem vasszege is majd mind mélyebbre megy.

— Értelek, — mondta a praetor. — Te gyűlölsz minket rómaiakat, te fiu. De hát nem látod be, hogy csak tehetetlen a te gyűlöleted, ha izzó is?

— Én nem látok be semmit, praetor. Nem kérdezek magamtól semmit, nem alkuszom se meggyőződésemmel, se magammal. A gyűlölet az én hitem és fenntartóm. Az elnyomottak egyetlen öröme és boldogsága, a gyűlölet. Elnyomott, a porba gázolt nép, mely nem gyűlöli sanyargóit, uram; az nem érdemli meg a szabadságot, a fel-támadást.

Sok népet igazott le Róma, de így egyetlen nép fia sem beszélt, mint a zsidó nép fia, Akiba.

— S ha mégsem büntettek meg, te fiu, akkor mi lesz? — kérdezte a praetor, erre a megdöbbenő megállapításra gondolván.

— Akkor én magam büntetem meg magamat. Három napi legszigorubb böjttel, vagy szeges deszkán hálók egyet éjszakán át. S ha szűkülni fog bennem az éhcsikarás: a gyűlölet zsolozsmája lesz belőle; ha vonaglni fognak tagjaim a kíntól: ajkam minden felszisszenéséből gyűlölet lesz.

Rabbi Josua, ki eddig ült volt, most felállt és félhangon ezt a benedikciót mondta: dicsértessék a mindenség Ura, aki fenségéből földi embernek is juttatott. Vagyis ugyanazt a benedikciót mondotta, amit akkor mond a zsidó, mikor királyt lát.

Rabbi Jona ben Ezriel ezt már nem állotta meg minden megjegyzés és szó nélkül.

— Hogy azt mondtad az imént, — suttogta — hogy Isten szelleme lakik e fiu-ban, azt, jóllehet tudatlan ez a fiu, most már magam is szívesen elhiszem; de királyt látni benne, rabbi Josua?!... nem gondolod, hogy ez merész jóslat?

— Nem jósolni akartam, hiszen nem vagyok én nábi, rabbi Jona. Csak fellángolt bennem a meggyőződés, hogy ez a fiu még Izrael királya lesz. Dávid pásztor volt, ez kétkézi munkás, s ami egyszer történt, megtörténhetik az másodszor is.

Az emelkedett lelkű praetor — Caius Quintus Optimusnak hívták — egy darabig nem tudta, mit kezdjen a bátorszavu fiuval. Büntetést nem érdemel, mert voltaképpen ő vele az igazság, de mégis csak érdemel, mert vétett a közbátorság és a rend ellen. Ha felmenti Akiba Habárjont, ez annyi lenne, mint kudarc és gyengeség; Róma meghátrálása e fiunak megdönthetetlen igazsága előtt; ha meg szigorú büntetést mér rá, a gyűlölet és a lázadási hajlam még mélyebben ver gyökeret a lelkében.

— Mit csinálnál te fiu, — kérdezte most próbaképpen a praetor, — ha tíz korbácsra ítélnék, amiért vétkeztél?

— Tíz korbácsra?! — kiáltott fel Akiba. — Mert nem tűrhettem, hogy bemocskolják népemet?!

— Soknak találod? — kérdezte a praetor.

— De sőt kevésnek, — lángolt fel Akiba. — Nekem huszat adass és ennek a rómainak negyvenet. Nekem százat adass és ennek a rómainak kétszázat.

— Korbácsot, nekem?! — zúdult fel gőgösen a római. — Civis romanus sum; az én testemet nem érheti botütés! szabad római vagyok, nem rabszolga.

— De lélekre az vagy, rabszolga! — toppantott szent izgalommal a fiu. — És szívesen félholtra veretném magamat, ha téged viszont egész holtra vernének. Nem érdemled meg az életet, te római, mert vétetted egy elbukott nép ellen.

— Ej, örült ez a fiu — szisszent fel a fenhéjázó római...

— Nem örült, de Isten beszél belőle! — kiáltott fel egy szájjal a két rabbi.

Ez a kétféle vélemény adta meg a praetornak a megoldást. Felemelkedett és ünnepélyesen így szólt:

— Ha örült... ha Isten szól belőle: nem szabad megbüntetnem ezt az Akibát. Melyik igaz e kettő közül, nem állapíthatja meg emberi elme; ha fátyolos az esze, akkor gyógyítsa meg a Mindenható a beteget, ha meg Isten beszél belőle, akkor igazolni fogja e fiut a jövő. Most elmehettek... Róma locuta est.

Utolsónak Akiba hagyta el a tárgyaló termet és a praetor, mikor követte őt szemével meggyőződésével ezt gondolta magában:

— Én már látom a még távoli jövőt. Ezt a fiut Isten szelleme szállta meg s ez a fiu az ő népének Istentől kiválasztott vezére lesz.

...Jól látta a praetor a jövőt. Akiba Habarjonból nemsokára Akiba Haroe lett, népének legkimagaslóbb vezére, hogy végül is mint vértanu haljon meg és a „szent minján” egyike legyen, Izrael tíz vértanujának egyike, aki hitéért és népéért halt meg s akiről jomkipuri ájtatoskodásunkban is megemlékezünk.

Khájim

Irta: Pap Mariska

Mikor még csak négy gyereke volt Khájimnak, ő az utcákat járta, piszkos batyuval csontos vállán. Sok emeletet mászott meg mindennap Khájim, és hajh, sokszor hiába! Naponta tízszer tréfából hívták fel, néha a negyedik emeletre is, húszszor szitkok közt kergették el, mert keveset ígért a rongyért és rozsdás vasért. És a szikárcu és égőszemű Khájim járt hallgatagon és pihenés nélkül. És sokszor megtellett egy napon az ő batyuja.

Mikor esténként az utcájába ért, alig tudta húzni a lábát. De mire befordult a lakása ajtaján, friss volt és ruganyos, mintha egész nap selyempárnákon pihent volna. A kis gömbölyű vörös asszony főzte a vacsorát és Khájim mindennap megszipta, hogy minek erőlteti magát túlságosan a munkával. És vágott neki tüzelőfát és hordott neki vizet a kútról. Vacsora után lefektették együtt a négy gyereket és mikor Khájim végignézett viruló vérein, szédült a büszke és boldog gyönyörtől. Aztán összeültek az aszszonnyal és olvasták a pénzt.

Mikor a hetedik gyerek született, Khájim már nem hordott batyut az utcán. Ruhásboltja volt, nagy, mindig emberrel teli. Az asszonnak cselédet tartott és minden gyerekének volt mindig tiszta ruhája.

És ekkor jött a fekete átok, a pogrom. Khájimnak és az ő feleségének és az ő hét gyerekének szerencséje volt. Más városrészekben indult meg a véráradat és tűzvihar. Ők még menekülhettek.

Khájim összeszedett minden pénzt, — kevés volt, mert áruban volt minden vagyona — aztán lement az utcára és megfogta a legelső jóruhájú polgárt.

— Eladó az üzletem és bútorom. Vedd meg.

Az ember széles pofával vigyorgott.

— Ha el nem adod is, — itt hagyod. De akkor szétprédálják mások és nekem ebből nincsen hasznom. Hát inkább megveszem.

Fölment, megnézett mindent.

Khájim komolyan a szemébe nézett.

— Megér háromszázat!...

— Tízet adok érte...

Mindenki más azt mondta volna: — Inkább fölgyujtom én magam, de anynyiért nem adom oda... Khájim nyugodtan szólt:

— Add ide a tíz rubelt...

És mentek ők, kilencen... Este volt és szűk sikátorokon lopóztak végig... A házak fölött füstköd ringott és egyetlen égis hangzó sirámba olvadt össze a sok halálhörgés és jajszó... Az utca köve sok helyen véres volt és

Khájim és az asszony eltakarták a gyermekek szemeit és füleit... És Khájim fölnezt az égre...

A pénzük elég volt pár napi élelemre és egy hosszú hajóútra. Mikor megérkeztek ők, kilencen, az idegen nagyvárosba, nem volt egyetlen filérjük. Khájim elvezette az asszonyt és a gyermekeket egy térre, azok ott leültek, ő pedig elment. A vasútnál nehéz málhákkal huzakodtak a hordárok. Khájim kettőnek segített hazavinni a terhet. Amerre visszajött, egy ház előtt nagy szekérről rakták le a fát és hordták le kosarakban a pincébe. Khájim hordott fát. Egy utcasarki cipőtisztító előtt összeverődtek tizen is. Az ember, akárhogy sietett, nem győzte a munkát. Khájim kért tőle egy kefést és tisztított cipőt. Estére volt szállás és volt vacsora. Három nap múlva volt pénz rongyra és rozsdás vasra. És Khájim vitte ismét vállán a batyut, még több utcákon és még több emeleteken, mint annakelőtte. És három esztendő múlva megint volt neki boltja és minden gyermekének tiszta ruhája.

És ekkor meghalt a felesége.

Négyesztendős volt a legkisebb gyermek és hosszú volt az út a temetőig. Ölbe vette hát Khájim és úgy mentek a koporsó után, mellette hangos sírással a többiek, hatan. Némán lépkedett Khájim és könnyes volt az ő arca és nézett föl hosszan az égre....

Aztán nagy bolt lett a kis boltból, a nagy boltból ház, a házból gyár, a gyárból földek. Gazdag volt immár Khájim és nőttek szépen az ő gyermekei. Akkor halálos nyavalya pusztította a népet és Khájimnak két hét alatt három fia és egy leánya halt meg. Khájimnak két hét alatt fehér lett az ő szakála és fehér lett a haja. Négy nyitott sírnál állott meg Khájim meggörnyedt derékkel és vonagló arcával... És először égett vád a szemében, ahogy fölnezt az égre...

És csak éltek tovább... A legidősebb gyermek, a fiú, megházasodott. Az egyik leány férjhez ment. Minden

esztendő hozott Khájimnak egy-két unokát. És aztán a legkisebb leánynak, a legkedvesebbnek, akit ölben vitt Khájim az anyja koporsója után, — megvette a szívét egy mézesszavú legény. Jó ember lehetett, derék, — de keresztény volt. És Khájim nem tudta többé elfelejteni a tüzet, a vérhullást, a pogrom éjszakáját. Amikor a leány a tiltó szó ellenére is elment azzal a legénnyel, — Khájim még egy sírdombot emelt a szívében a többiek mellé...

Az idősebb leány aztán hazajött pár év múlva özvegyi gyászban, három gyermekkel, Khájim tárt karra és tárt szívvel fogadta. Nem lesz többé egyedül.

Aztán tűzvész pusztította el a gyárat. Aztán veszedelmes üzletekbe kezdett a fia. Belebukott. És Khájimnak meg kellett menteni egyetlen fiát a szegény és börtön elől. Eladta mindent. Kifizetett mindent, ami a fiára bajt hozhatott volna. Most már nem volt semmijük. De dolgozni fognak. Keten. Ő és a fia.

De az erős Khájimnak gyöngé és gyáva és rossz volt a fia. Vagy beteg. Mert elmenekült a nyomor, a munka és az élet elől. Elemésztette magát. Maradt tőle egy asszony és négy gyerek. Az asszony és négy gyerek hazament az öreg Khájimhoz. Volt most már ott két asszony és hét gyermek. És ekkor a fehérszakállú, szikárcú és égőszemű Khájim megint előkereste a piszkos kis batyut, amivel ötven esztendő előtt nekiindult a világnak....

És ment. Cifra templomok mellett haladt el. A templomok aortaiban alázatoképű és síróhangú koldusok álltak. S az alázatoképű és síróhangú koldusok, — ahogy Khájim melléjük ért — gyűlölködve sziszegtek: — a zsidó! De Khájim ment. Arca se rezzen. A szél lengette fehér szakállát és vállán a batyut. És Khájim fölnezt az égre.

Ez a novella a Franklin Társulat által kiadott „A rög” című kötetben jelent meg.

Az évforduló

Irtó : Lovag Sándor

Kovács Karcsi a Retek-utcai elemi iskola másodosztályú tanulója, ijedten nézett az órára, azután anyukájára:

— 8 óra lesz tíz perc múlva Anyukám és még nem kész a reggeli — tette hozzá szemrehányóan — jaj talán el is kések az iskolából?

— Ne félj kisfiam — nyugtatta meg az édesanyja özvegy Kovács Jenőné. A reggeli, úgy látszik, nem is lesz kész, mert elromlott a gázresó, ma kenyérrel kell beérned. De ne félj attól, hogy elkésel, Ilonkának is 8-ra kell menni és most van a fűszeresnél, olajat hoz.

Karcsi nem zúgolódott, hogy csak kenyér a reggeli. Máskor mindig kávé, egyszer így is ki lehet bírni — gondolta. Arra sem volt kíváncsi, hogy Ilonkának — aki édesanyja huga volt — mért sürgős olajat hozni, hanem fogta az iskolatáskáját és elköszönt:

— Kezicsókulom anyukám. — És elment.

Ilonka a 16 éves kis varrólány sietve, lihegve jött fel a lépcsőn. Letette a féldeci finomolajat.

— Jó hogy jössz — mondta a nővére — már ugyanis csak pislákol, féltem, hogy közben elalszik. Milyen jó hogy Terus épen most adta meg a tízfilléredet.

Ilonka nem felelt, hanem kapkodva, de közben a tükörbe nézve felvette kopott kalapját és futtában kiáltott vissza:

— Szerbusz Piroskám, pontosan itthon leszek.

Elment ő is és Kovács Jenőné, született Weisz Piroska egyedül maradt otthon.

Már volt ennél nagyobb és rémesebb egyedülletben is. Ma egy éve. Mikor hírül hozták, hogy férjét Kovács Jenőt, aki egy textilgyár tisztviselője volt, elütötte a villamos.

Mentőautó jött érte. Férje már a kórházba volt. Pár szó és azután a halál...

A temetésre feljöttek férjének szülei Osztopánból, Stern bácsi és felesége, akik érdemben megöregedett kántorék voltak. Piroskának a szülei, akik Piliscsabán valamikor jómódú kereskedők voltak, már nem éltek, csak egy vénkisasszony nagynénje maradt. Szülei halála után kishugával együtt ez tartotta őket el a férjhezmenetelig, egy kicsit a hagyatékért, egy kicsit muszájból. Azután került Ilonka hozzájuk. Piroska va-

gyona, amit az árvaszék kezelt devalválódott.

A temetés után rászakadtak a legsúlyosabb anyagi gondok. Férje után kevés végkielégítést kapott. Zsugori nagynénje semmivel sem támogatta.

Elhatározta, hogy trafikot nyit. Elkezdett lótni-futni engedély után, — a pénz pedig közben ijeszten foggyott. Ismerősei révén állásba akart jutni.

Hosszas utánjárással sikerült félnapos elfoglaltságot kapnia. Pénztárnoknő lett egy nagykörúti csemege üzletben. Egy kis fizetésért ott volt minden nap délután egytől-zárásig. És elkezdődött a szegénység, a nélkülözés és megaláztatás szörnyű korszaka.

Minden nap jobban érezte, hogy egyszer beköszönt a nincs. —

Most van egy éve. Holnap kapja meg fizetését és már semmi sincs a házbán. Azért nem tudott kisfiának már reggelit sem adni... És most jön a dél.

*

A féldeci finomolaj bánatosan égett a szobában. Lángja pislákol, meg meg lebent, mintha valami hazajáró lélek járkálna körülötte. Kovács Jenőné eltette az imakönyvet. Megtörölte a szemét és kiment a félhomályos szobából.

— Jónapot szomszédasszony — köszöntött be a mellettük lakó asszony. Mikor meglátta a szobából átvilágító mécsest felsőhajtott:

— Bizony már egy éve! — Egy kis leves kostolót hoztam — mondta és letette a tálat.

— Mezuzát vegyenek, mezuzát — hallatszott ebben pillanatban egy öreg házaló kiabálása.

— Jaj nekem is kell venni — mondta a szomszédasszony — a régi egészen elromlott már. Spitzerné tapintatos asszony volt és a házaló érkezését felhasználta arra, hogy távozzon. Kovácsné kétségbeesett szomorú arca és az üres konyha eleget elárultak neki.

*

Kovácsné betakarta a levest. Nem vigasztalódott, kisfia eddig rendes ebédhez volt szokva. Hogyan mondja meg neki? Hogyan!

— Kishuga az már idősebb, az már megérti. Sajátmagára nem is gondolt.

Délben megérkezett Karcsi vidáman nevetve és nemsokára utána Ilonka komolyan, csöndesen.

Kovácsné mint minden nap ma is megterített. Szótlatlanul vonultak be hármasan a szobába.

A kísértetiesen pislákoló mécs, a szomorú csendes arcok és az üres asztal, melyen csak Karcsi részére volt egy tányér leves egy percre a kis nyolcéves Karcsit is megdöbentették.

Ijedten nézett körül:

— Anyukám mi az, mi van ma, mért nétek ilyen szomorúan és mért nem esztek ma?

Ilonka csendesen somfordált kifelé. Kovácsné lehajtotta a fejét. Könnycseppet morzsolt el titokban, azután csendes fátylozott hangon kezdte mondani:

— Karcsika te már nem vagy olyan kis fiú, tudod hogy ma van egy éve annak, hogy Apukád meghalt és és... — nem bírta folytatni, a könnyek fojtogatták a torkát.

— ...és akkor az évfordulón nem szabad enni? — kérdezte csodálkozva és bámészan a nyolcéves kis Karcsi.

Az anyukája szemében tele könnyekkel, lehajtott fejjel némán bólintott.

— Akkor mért adtál nekem is levest — kérdezte Karcsi szemrehányóan — akkor én sem akarok enni. Ma én is gyászolni fogom Apukát.

A sokat szenvedett anya megcsókolta kisfiát és megkönnyebbülten sóhajtott fel.

Ugy érezte, hogy az élet rettenetes nagy és kiméretlen zökkenőjétől ez egyszer könnyen tudta megölni kisfia lelkét.

Szombati Sándor: Isten

Widder Salamon tanár úrnak tisztelettel ajánlom.

Ami bennünk lüktet. A vér. Az Élet.

Az az Isten.

Ó maga.

Hogy fut kergetődzik bennünk. Beledobog a szívbe.

És ereinkbe szökel. Játszik. Ő az.

Isten,

Ó maga.

És mikor csendben szendereg. Virágdalt érzesz, s ez Ő.

Isten.

Ó maga.

Halk sóhaja orgonáról-orgonára rebben. Álmodik.

A föld belemosolyog és érzed ez más nem lehet, csak

Isten.

Ó maga.

Hallottad már énekelni? E dal május szent eposza. Énekel.

Isten.

Ó maga.

Dalol a mélység és magasság. Tenorja csendül.

S a földön elül minden szenvedés. Mert a fájdalom:

Isten.

Ó maga.

S ha lenn a mélyben kiáltozol: szóljon hozzám

Isten.

Ó maga!

Felzokogsz: hallod a hangom? Lenn a porban,

Ázva, lázba, tüskén járva. Hívlak téged. És ki a csendben válaszol

Az Isten.

Ó maga.

Manó

Irta: Márkusné Beer Erzsébet.

Az iskola pora még le sem kopott cipőjéről, az élet az országútra vetette. Gépügynök volt.

Fagyban, dermesztő szélben vagy tikkasztó napsütésben egyaránt szívos kitartással rótta az ügynöki élet keserves útját.

Kitartása nem ismert határt, szombaton azonban, — mert ifjú felsége kívánta, — nem dolgozott.

Amilyen sivár és vigasztalan volt a sorsa, oly derült, csendes boldogságtanyázott szegényes lakásának falain belül.

S a szegényes ház boldogságát sivalkodó gyermekáldás tetőzte be: Manó!

Most már még nagyobb ambícióval robotolt Grünhút Adolf, de még jobban elfogta a csüggedés, ha heti útjáról eredmény nélkül tért haza.

Áldott lelkű felsége vigasztalta, biztatta őt csüggedésében.

Eddig meg is nyugodott, de most, hogy életébe csöppent ez a csöpség, nem tudott megbékélni a sorssal.

Számon vette önmagát.

Talán nem elég buzgó. Talán sokat költ magára... talán kényelem az, hogy az utat fuvaron teszi meg?

Gyalogolni kezdett...

Gyalogszerrel ment egyik községből a másikba.

Ez lett a veszte.

Túlbecsült ereje, energiája cserben hagyta őt, s egy lucskos, ködös őszi napon ágyának dőlt, s a tüdőgyulladás el is vitte őt.

Korán szakadt az élet gondja a fiatal asszonyra.

Istenben vetett bizalommal varrt, himzett, hogy gyermekéből embert csináljon.

Manó komoly, eszes gyerek volt.

Felismerte édesanyja helyzetét, lemondott a gyermekkor örömeiről, s már diákkorában elkezdte a harcot az élettel...

Tanult és dolgozott, de ember lett belőle!

Szombattartó ifjú csak azok közt kereshet elhelyezkedést, kik maguk is megszentelik az ünnepet...

Igy került a vallásosságáról közismert Goldstein Dávid fakereskedőhöz gyakornoknak.

A beteges Goldstein napról napra jobban megkedvelte buzgó, dolgos gyakornokát, ki ifjú kora dacára szinte egyedül vezette az üzletet.

— Sokat nem veszthetek, — szolt egy napon feleségéhez, — az üzlet pang, tüdősebem sajogni kezd, menjünk valahová délvidékre, a telepet majd csak elkezeli addig a fiú!

Ugy lett.

Talán nem elég buzgó, talán sokat gáiban Abbáziába utazott.

Bár sűrű egymásutánban kapta Manó üzleti értesítéseit, haza érkeztek öröndetes meglepetés érte.

Manó a cég nevében árlejtésen vett részt, s elnyerte a hatalmas arányú közkórház fa ellátását öt esztendőre.

A cég hire, neve hatalmas lendületet vett, de nőtt napról-napra Manó fizetése is.

Goldstein dehogy is szolt bele az üzlet vezetésébe!

Többet lendített azon ez a fiú hónapok alatt, mint ő egy életen keresztül!

Ösmerkedett, barátkozott s szövögette terveit, melyek között Jolánka és Manó házassága is fel-felbukkant.

S a fiú?

Ő dolgozott, társaságot, szórakozást került, egyedüli öröme a könyv volt.

Ha nem volt Goldsteinék családi körében, ezt a mindenkori jóbarátját láhatták kezei közt.

Meghitt családi kör, édesanyja, könyv és szombaton, — mert ezt egyetlen alkalommal se mulasztotta el, — a templom volt pihenője szorgos munkájában.

Hire volt józan, komoly életének, de meg annak is, hogy a csendes fiúnak folyton növekedik a takarékbetéte.

... Sok lányos anya szánta vágyódással őt leányának, sok ügynök kísérelte meg, hogy a házasság rózsaigájába vezesse, de Manó határozott következetességgel náraitotta el magától a legcsábítóbb ajánlatokat is.

A kisváros közvéleménye megállapította, hogy ez csak azért lehet, mert Manó Goldsteinék Jolánkáját szándékozik elvenni.

A Jolán-Manó házasságról, mint befejezett tényről beszélt mindenki.

Csak Manó nem.

Nem tagadta, tetszett neki a bájos, szende kislány, de félt tőle... félt, mert annak szenvedélye volt a tánc, s mintha szívesebben forgatta volna a színházi lapokat, mint imakönyvét.

Pedig érezhette, Jolán minden gyerekes bohósága mellett hozzá húz.

Sorra utasítja el a sürűn jelentkező kéroket, nevetve meséli el Manónak, egy-egy új aspiráns kísérleteit.

— Azn én álomlovagom még nem jelentkezett, szokta mondani — a Grálovagok nem érdekelnek.

S bár pillantása melegen kereste Manó szemeit, s bár a fiút előntötte a melegség, bizalmatlansága nem engedett fel.

— A váratlanul jött jólét, — gondolta magában — felfuvalkodottá tették, ... tán már méltóságos címen alul nem is adja!

S mert még jobban magába zárkózott a leányka kezdte szívesen fogadni udvarlóit hódolatait.

Déri doktor, az új körorvos lett a kegyenc, ki egy napon meg is kérte a gazdag Goldstein leány kezét.

Goldsteinnek ugyan nem volt ellen-szenves ez a frigy, mégis haladékokt kért a válaszra, mert az ő tervei másnak szánták Jolánt.

Bosszantotta, hogy Manó oly nagyon begubózott... pedig hányszor látta, hogy szemeivel majd felfalja Jolánt.

A szokott üzleti megbeszélés után közölte a legújabb hírt Manóval.

— Mit szólsz ehhez fiam... Déri doktor kéri a Joli kezét.

Manó megdöbbsent.

Élete legszebb álma foszlik szerte.. Szíve vadul kalapál...

Maró önvád gyötri, a saját konoksága lesz ime boldogságának gyilkosa.

Mit tegyen?...

Háttha nem is adná neki főnöke leányát...

Miért tudja meg bárki is, hogy ő magának szánta Jolánt...

Még azt hinné, hogy a vagyont akarja megkaparintani, ha Déri ellen szól.

Keserű könnyet morzsolt el.

— Nem lep meg a hír — válaszolta nagysokára, — Déri doktor csinos fiú, szép jövője lehet s — itt hangja keményre fordult — illenek is egymáshoz, mert Déri sem nagyon koptatja az imakönyvet.

Goldstein riadtan nézett a fiúra.

— Egy szavadat sem értem — s őszintén mondom, téled mást vártam volna!...

— Nem értem!

— Nem érted? — szölt keserűen Goldstein, — hát tudd meg, nekem legszebb álmom az volt, hogy Jolán a te feleséged lesz...

— Megtisztelő, — hebegte a fiú, — de én, én megfogadtam édesanyámnak, hogy csak vallásos nőt veszek el. Goldstein sápadtan állt fel...

Nem tagadhata, ő se cselekedne másképp, mégis fájt neki, hogy kedvence ily ridegen utasítja őt el, midőn szinte felkínálja neki leányát.

Szó nélkül távozott az irodából.

A hiúságában megsértett Goldsteiné, miután az eljegyzés is megtörtént, úgy vélte, hogy jól menő üzletében fe-

Fotó „Speciál”

ANDRÁSSY-UT 50.

(Oktogon-tér)

A műterem vasárnap és ünnepnapokon
is este 7 óráig van nyitva

Speciális GYERMEKFELVÉTEL !

Felvétel borus időben is.

lesleges a túl magas fizetésű Grünhut Manó.

Békés egyetértésben váltak meg egymástól.

Goldstein barátkozása a városi urakkal láthatóan hasznára volt az üzletnek, s midőn úgytetszett, hogy minden sikerül, mind merészebb és eszeveszettebb vállalkozásokba kezdett.

... A barátság, a pénz és összekötés azonban végül is válságos helyzetet idézett elő.

Legálisan nem ment, kis panama árán jutott a városháza tetőzetének renoválásához.

Aron alul vállalta s az üzletet oly módon akarta megjavítani, hogy a meghatározott minőségeknél jóval silányabb anyagot szállított.

Minden rendben lett volna, ha az országban a közszállítások terén egyebütt nem történtek volna szabálytalanságok, melyek következtében miniszteri rendelet jelent meg, amely szerint kész munkát nem vehet át az a hatóság, mely azt megrendelte.

A városháza munkálatait a megye urai vették át, s az ambiciózus fiatal megyei mérnök az ajánlattal kezében vizsgálta felül az építkezést.

Nem hozta nyilvánosságra megálapításait, csak barátjával, Déri doktorral közölte, hogy leendő apósa ellen feljelentést kell tennie.

Déri doktor megdöbbsent.

Chanuka napja, — amelyre esküvőjét kitűzték közel volt.

Látogatásait a Goldstein házban mind kurtábbra szabta.

A rossz tetőzetet Goldstein újra építtette, de ennek dacára jóhírrevel oly csorbát szenvedett, hogy barátai, üzletfelei elfordultak tőle, üzlete pangott a jó időkben gyűjtött vagyon, szinte semmivé zsugorodott.

Már a beigért hozomány se volt meg.

S chanuka napja, az esküvő napja félelmetesen közeledett.

Az anyagi csapások, a panamaügy izgalmai, Déri doktor visszahúzódása beteggé tették, ágyba döntötték őt.

Sok álmatlan éjszaka után mély álomba szenderedett.

Álmod látott...

Látta leányát lakodalmass néppel Isen házában...

Látta, kivezetik őt az oltár elé vár, de a vőlegény késlekedik...

Atemplom hajójában összesűgnak az emberek...

A kar már negyedszer ismétli meg bevezető énekét...

A vőlegény még mindig nincs ott...

Kínos sóhajtas kell kebléből, lassan, fáradtan nyílt szeme.

Körülnézett a szobában...

Ágya mellett Manót látta.

Azt hitte, lidérc-álma folytatódik. Lassan kinyújtotta kezét, kereste a Manóét.

Megérintette...

— Köszönöm, hogy eljöttél fiam...

— Ha nem akartam volna, — válaszolt csendesen ez, — el kellett volna jönnöm, mert vallásom írja elő a szorongatottak, betegek látogatását...

— Csak azért jöttél?

— Nem apám, — válaszolta melegen a fiú — én szüleim után mindent neked köszönhetek... azért jöttem, hogy sok jószágod egy részét visszaszolgáltassam...

— Nekem fiam, — válaszolt keserűen az öreg — már minden mindegy, szerettem volna — ha álmod valóra válik, de nem akarta a Mindenható...

— Ne igazsd magadat jó apám — nyugtatta meg őt melegen az ifjú —, tudom, Jolánka jövője aggaszt.

— Nem tagadom, de...

— Fiad gyanánt szerettél, ime, itt

BETH-HAAM

egyetlen szigorúan rituális kóser
mészáros, hentes és vendéglő
üzem a prágai főrabbinátus és
egy orth dájin közv. felügyelete
alatt.

BENDA RUDOLF

Praha I., Dlouhá tr. 41.

Tel. 65265.

e betétkönyv enged meg, hogy én adjak Jolának hozományt...

— Nem édes fiam, köszönöm, de ezt még tőled sem fogadom el.

— Mit? — kérdezte felesége, ki ekkor lépett a szobába.

— Manó megtakarított pénzét akarja Jolánnak adni, hogy Déri...

— Már nincsen szükség rá, — szólt csendesen az asszony, — ezt a dolgot már Jolán elintézte.

A két férfi csodálkozó, kérdő szemé az asszony ajkára tapadt!

— Jolán ma reggel levélben közölte Dérirel, hogy a változott viszonyok következtében felmenti adott szava alól.

— S Déri? — kérdezték egyszerre.

— Ugyáltszik, — válaszolt keserűen az asszony, — örül ennek... dél elmúlt és még választ sem adott...

— ...Szegény gyermekem... ma van chanuka estéje...

— Nem baj apám — szólt Jolán, s csintalanul nézett Manóra, — majd akad valaki, aki a gyertyákat meggyújtja.

Senki sem felelt szavaira...

Manó zavarodottan szegezte pillantását a földre.

Kar fonódott válla köré!

Vállán keresztül Jolán bájos arca tekintett szemébe...

— Manó, — szólt melegen — meggyújtod?

— Én... én... — dadogta a fiú...

Jolán szerelmes szíve megérezte a fiúból felé áradó szeretetet.

Elébe került...

Szemérmes bájjal fogta meg a fiú két kezét...

S Manó... ő, a félszeg, a magába zárkózott felismerte végre a percet, mikor számára is kinyílt a mosolygó mennyország.

Esteledett.

A fehéren terített asztalon már elő volt készítve a menohra.

Manó meggyújtotta az első gyertyát.

Goldstein feltápaszkodott fekvő helyéről, az égre szegezte tekintetét, arcán sűrűn peregtek le a könnyek és megnyugodott lelkéből ima fakadt:

Áldva légy te Örökévaló, a mi Istenünk, a világ Királya, aki kegyelmeesen megengeded, hogy ezt a napot megérjem...

Deutsch Ernő dr. igazgató főorvos jubileuma

Az Izr. Siketnémák Országos Intézete abból az alkalomból, hogy nagyérdemű elnöke: Deutsch Ernő dr. három évtized óta áldásos munkásságot fejt ki és ezalatt világhírűvé fejlesztette fel az intézetet, arcképét festette meg.

Az arckép Szenes Fülöp festőművész alkotása, amelyet az intézet vezetősége f. hó 20-án díszülés keretében leplezett le.

A díszülésen a zsidó közelet előkelőségein és vezérférfiaian kívül Augusztai főhercegaszszony, Bókay János és Ráskay Dezső egyetemi tanárok jelentek meg.

A szónokok Deutsch Ernő dr. ki-

meríthetetlen jótékonyágát és hervadhatatlan érdemeit méltatták és a közönség, amely zsúfolásig megtöltötte a termet, lelkes ünneplésben részesítette az európai híró főorvost.

Számtalan üdvözlő táviratot kapott Deutsch dr., többek között József főhercegtől is.

A Budapesten megjelenő tíz felekezeti lap közül csupán az *Uj Ut* képviseltette magát az ünnepélyen. Kínos feltűnést keltett a többi lap távolmaradása.

Persze-persze... ott pénzről és pausáléről nem esett szó... Csak egy kiváló zsidó egyéniséget ünnepeltek...

Az előfizetési díjakat kérjük a Slovák Általános Hitelbank bratislavai főintézeténél lévő folyószámlánkra befizetni.

Lakos András: Voltam hófehér kéz

*Voltam hófehér kéz sápadt homlokon
ezüst holdfény bágyadt, esti dombokon.*

*békés napsugárka egykor kegyesen
cédrust neveltem a Libánon hegyen*

*Ábrahám kezében áldozati kés
s Izsák kék szemében rejtett rettegés.*

*Könnyű-szárnyú Iris, aranyos madár.
S manna a Pusztában népem hajnalán*

*tűzijáték voltam Illés szekeren
szikrázó rakéta Izrael egén*

*Dávid parittyája, lantja hangszere
s Delila szívében Sámson végzete.*

*Szép királyasszonyok titkos kedvese
vén-asszonyok ajkán tündérszép mese.*

*Voltam leányszívben kósza balga hit
forró csókra hívtam édes ajkait.*

*ábrándos szemekben csalfa délibáb
kit csak álomlátó lázas szív imád*

*s aztán egy szomorú ghettó-éjszakán
örök búcsúcsók: én égtém ajakán*

*Moszkva éjszakáján várt az ősi Rém:
sárga foltot hordtam a hátam közepén.*

*Voltam Kisenevben hajszolt pogrom-árny
száműzött pária vad Szibérián.*

*Kósza tavaszi szél rótt a határt
földbe magot szórt s az emberbe halált.*

*áldozati bárány Nyugat-ég alatt
gyilkos szuronyhegyen véres húscafat...*

*Megölt: az öldöklő gyilkos, puskatűz
a kultur-kataklizma, a hullabűz.*

*S lettem könnyes harmat lázas éj után,
hősi temetőkön glória-sugár.*

Felelős szerkesztő: Erdélyi Árpád.

Kiadásért felel: Dr. Uj István.

Előfizetési ár: Egész évre 12.— P. — Cseh-

szlovákiában 80.— kc. — Jugoszláviában

140.— dinár. Romániában 400.— leu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., Andrásy-út 84.

Telefon: 10-7-12.

Klein S. nyomda, VI. Lovag-utca 14.

Doprava a rozsirovanie casopisu „Uj Ut” (Nová cesta) povolilo
osl. min. vnútra pod cisl. 9.662/1932/5. dna 15. II. 1932.

SIRKÖVEK

Városi üzlet : Budapest, Károly-körut 3/c.
Telefon : J 34-9-95. Dob-u. sarok.

PFEIFER ÉS HESZKY

kőfavaigó mesterek sirkőraktára

Budapest, X. Ujmetemőnél., Tel. Kőbánya 75-71.

Ami a szülőket legjobban érdekli !

Leány- és fiúruha,
Leány- és fiúkabát

Litzmann Irma, Bpest, VI. Király-u. 18

Olcsó

EZÜST ÁRUK,

tálcák, evőeszközök mélyen leszállított áron

SCHLEIFER ezüstárugyár

VII. Kazinczy-utca 10. Telefons : J 132-28
Rákóczi-ut közelében.

Prima hús, hizlalt baromfi legolcsóbb napi árban

REICH JAKAB húsnagyvágó

משך mészárszékeben

VII. Hegedűs Sándor-u. 17. sz. (Hunyadi-téri csarnokkal szemben.)

Pontos kiszolgálás.

Telefon : 29-1-10.

WEISZ MÓR

orth. משך sütődeje

Keksz, teasütemény és kétszersültgyár
Tarhonya, makaroni és leveslézta.

Budapest, VII. Dob-u. 22.

Geduldiger Hugó

bélyegzőgyára

Budapest, VI. Vilmos császár-ut 17.

Telefon : 22-8-95.

Csehszlovák, Jugoszláv és Romániából érkező zsidók kedvenc találkozóhelye

KUFFLER משך ÉTTEREM

Vilmos császár-ut 39.

(Hajós-utca sarok)

Nyugati pályaudvartól
néhány perc

Polgári árak!

Menü rendszer!

FURNÉROK

keményfa enyvezett lemezek legolcsóbban

GRÜN SANDOR

Budapest, VII. Kazinczy-u. 22.

Telefon : József 426-97.

A román királyság területére való bevitelt és terjesztést a bucaresti román kir. Sajtóállamtitkárság 1932 szept 2-án kelt 6037 sz. alatt engedélyezte.